

ZVONA

MJESEČNIK ZA
KRŠĆANSKU KULTURU

BROJ

3/560

TRAVANJ 2023.

RIJEKA

GODINA IZLAŽENJA LXI.

CIJENA 1€

Sretan Uskrs!

Nadbiskup Mate Uzinić:

**Žrtve su na
prvom mjestu**

*Razgovor: Jadranka Brnčić,
profesorica i bibličarka,
povodom desetgodišnjice
pontifikata pape Franje*

**Papa Franjo ne
unosí novine u
crkveni nauk
već mijenja
hermeneutiku i
dinamiku**

Caritas:

**Dobitnici godišnje
Zahvalnice**

SADRŽAJ:

Zvona zvone	
Da nam ne pokvari blagdane	2
Mate Uzinić	
Žrtve su na prvom mjestu	3
Marijan Jurčević	
Biti kršćanin znači vjerovati u uskrsnuće	4-5
Kolumna	
Uskrsnuće kao obećanje Božjeg kraljevstva	5
Papa Franjo	
Vi ste svjetlost svijeta	6
Odjeci kontinentalnog sinodalnog zasjedanja u Pragu	
Učiniti prostor za različitosti	7
Razgovor: Jadranka Brnčić, profesorica i bibličarka, povodom desetgodišnjice pontifikata pape Franje	
Papa Franjo ne unosi novine u crkveni nauk već mijenja hermeneutiku i dinamiku	8-9
Nadbiskup Mate Uzinić, volonteri Caritas i dobitnici godišnje Zahvalnice proslavili svog zaštitnika	10-11
Knjige nadbiskupa u miru Ivana Devčića	
Pitanje o Bogu	12
Uskrsne poruke riječkog nadbiskupa Mate Uznića i gospičko-senjskog biskupa Zdenka Križića	13-16
Gospičko-senjska biskupija	17
Medicinski kutak	
Krpelji	18
Crtice iz Gorskog kotara	
Juraj IV. iz slavne loze Zrinskih	19
Biblija	
Uskrsnuće tijela za nastavak identiteta svake osobe	20
Crkvena glazba	
Izdanci i prijelomi u vrijeme pandemije	21
Iz povijesne riznice	
Potresi su kroz povijest na području Riječke nadbiskupije oštetili mnoge crkve	22-23
In memoriam Franjo Emanuel Hoško (1940. – 2019.)	
Franjevac i trsatski graditelj dijaloza	24-25
Duhovni kolaž	26
Događanja	27
Vjeronaučna olimpijada u ozračju međureligijskog dijaloga	28

Zvona zvone

Da nam ne pokvari blagdane

“Katolička Crkva ima novu kadrovsku politiku”, na ovaj je način započeo komentar jednog novinara. „Zbog nedostatka svećenika u svoje redove prihvaća sve, čak i pedofile.“ Ovaj ironični, neki će reći zburadi, komentar svakako je pretjeran i ne odgovara istini. S druge strane moramo priznati da je komentar potaknut događajima koji gotovo da bi mogli opravdati ovakvu tezu. Povod su bile optužbe upućene dako-vačko-osječkom nadbiskupu Đuri Hraniću da nije pravovremeno reagirao, da je čak zataškavao istinu nakon što mu je prijavljeno zlostavljanje maloljetnih osoba. Premda je iz Apostolske nuncijature potvrđeno da je nadbiskup poštovao propisanu proceduru, iz reakcija nakon konferencije za medije koju je biskup, odgovarajući na optužbe, održao 21. ožujka bilo je vidljivo da novinare i dio javnosti nije uvjerio u ispravnost svojih postupaka. Da „nadbiskup nije iskazao potrebnu i preporučenu empatiju prema žrtvama“, potvrdila je i Nuncijatura.

Očito da i javnost i Sveta Stolica teško prihvaćaju polemične isprike poglavara Crkve žrtvama koje prijavljuju seksualno nasilje. Vidljivo je i da u takvim slučajevima ne postoji razumijevanje za uporno inzistiranje na presumpciji nevinosti počinitelja i čekanje pravomoćne presude. Katolička Crkva, u Hrvatskoj i svijetu, može i mora bolje od toga. Zbog posebne osjetljivosti ranjenih osoba neke je korake potrebno poduzeti i dok se čeka pravomoćna presuda. Prije svega uvažiti iskaze onih koji se osjećaju povrijeđeno, pokazati suosjećanje i ponuditi im pomoć. Za Crkvu, sukladno njezinu poslanju, žrtva mora biti na prvom mjestu.

Još je papa Benedikt XVI. 2010. godine, nakon niza otkrivenih zataškavanja zločina prema maloljetnim osobama, jasno objavio „nultu toleranciju“ Crkve za zlostavljače. Iako je njegova poruka bila jasna, a isprika žrtvama nedvosmislena i iskrena, tada objavljene smjernice za postupanje u takvim slučajevima ostale su pomalo nedorečene. Očekivano, bilo je potrebno vrijeme za značajnije pomake u praksi. Te je pomake beskompromisno potaknuo papa Franjo, okrenuo je paradigmu i u središte postavio žrtve, ne navodnu dobrobit Crkve. Jer istinska dobrobit Crkve težnja je svetosti njezinih članova,

a to znači priznavanje, ne zataškavanje, svakog čina koji od toga odstupa.

Na Konferenciji s predsjednicima biskupskih konferencija održanoj u veljači 2019. godine na temu „Zaštita maloljetnika u Crkvi“ papa Franjo je istaknuo kako želi da svećenici postanu svjesni drame i patnje žrtava. Plod Konferencije na kojoj su uz biskupe sudjelovali i brojni savjetnici je *motuproprij* (“Vos estis lux mundi”, „Vi ste svjetlo svijeta“) koji nudi dodatne smjernice i poticaje i koji je baš ovih dana doživio drugo, dopunjeno izdanje o čemu možete čitati na sljedećim stranicama ovog broja Zvona.

“Znamo da zlostavljanja i zloporabe nisu ograničene samo na Crkvu, znamo da se događaju u obiteljima, u školama, u svijetu sporta, ali morate shvatiti da mi moramo biti rigorozniji prema vama, na temelju vaše moralne uloge“, rekla je novinarka i vaticanistica Valentina Alazraki kada se na spomenutoj Konferenciji kao savjetnica obratila papi Franji i biskupima. Nedavno objavljen hrvatski prijevod njezina izlaganja privukao je pažnju javnosti pa je prigodno i predsjednik Povjerenstva HBK-a za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba, nadbiskup Mate Uzinić dao komentar kojeg također donosimo na sljedećim stranicama ovog broja.

Neki će primijetiti da je medijsko inzistiranje na temi pedofilije u Crkvi tipično korizmeno-uskrsno kukičije jaje „da nam pokvari blagdane“. Ali baš suprotno,

korizma i Uskrs vjernike bi trebali potaknuti na otvaranje ovakvih tema, na skrušeno priznavanje grijeha i donošenje boljih odluka u svijetlu uskrsnuća. Ne zbog novinara, oni uvijek mogu pronaći razlog za kakav zburadi komentar, nego zbog vječnog spašenja. Stoga umjesto uobičajenih uskrsnih poruka biskupa na prvim stranicama ovog broja Zvona možete pročitati što Crkva u Hrvatskoj čini i kako se namjerava boriti protiv pedofilije u svojim redovima. Uskrsne poruke biskupa naći ćete u prilogu na središnjim stranicama lista.

Svim vjernim čitateljima Uredništvo Zvona želi sretan i blagoslovljen Uskrs!

Danijel Delonga
urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr

Istinska dobrobit Crkve težnja je svetosti njezinih članova, a to znači priznavanje, ne zataškavanje, svakog čina koji od toga odstupa.

MJESEČNIK ZA
PROSJEČNU KULTURU

Izdavač: RIJEČKA NADBISKUPIJA I GOSPIČKO SENJSKA BISKUPIJA; Urednik: Danijel Delonga;
Pomoćnici urednika: Bruna Velčić, Marko Medved; Uprava: Ul. Ivana Pavla II. br. 1, 51000 Rijeka; tel: 385 51 581 200;
e-adresa: zvona@ri-nadbiskupija.hr; Uredništvo: urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr
Žiroračun: Nadbiskupija riječka mjesečnik Zvona, ERSTE BANKA, HR2424020061500117497;
Račun za uplate iz inozemstva: ERSTE & STEIERMÄRKISCHE BANK, IBAN: HR2424020061500117497;
Godišnja pretplata: 14,00 €; Tisak: TISKARA ŠULJIĆ, Viškovo;
Naslovnica: Uskrsnuće - vitraj u kapeli Laudato TV (foto: o. Ivan Dominik Iličić)

Žrtve su na prvom mjestu

Katolička Crkva u borbi protiv zlostavljanja treba staviti na prvo mjesto žrtvu te djelovati preventivno, istaknuo je riječki nadbiskup Mate Uzinić za HINA-u.

Predsjednik Povjerenstva Hrvatske biskupske konferencije za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba nadbiskup Mate Uzinić za Hinu je 5. ožujka komentirao stanje u Katoličkoj Crkvi u Hrvatskoj u pitanju suočavanja sa zločinima protiv maloljetnih i ranjivih osoba. Razgovor je potaknut objavom hrvatskog prijevoda izlaganja novinarka Valentine Alazraki papi Franji i predsjednicima biskupskih konferencija iz cijelog svijeta 2019. godine. Prijevod je objavljen na portalu fratellanza.net.

„Staviti žrtve na prvo mjesto znači u prvom redu čuti ih, saslušati ih, susresti ih. Jedino ako žrtve stavimo na prvo mjesto bit ćemo vjerodostojni kada kažemo da smo odlučni iskorijeniti pošast zlostavljanja“, rekao je nadbiskup Uzinić.

„Mnogi koji su doživjeli zlostavljanje kažu kako ih nitko iz Crkve nije želio čuti te su na neki način bili prisiljeni progovoriti kroz medije. Upravo su zahvaljujući novinarka brojni slučajevi izašli na vidjelo jer je to bio jedini način da se glas žrtava čuje, da se pokrenu istrage, da se ohrabre drugi da progovore te da se spriječe daljnja zlostavljanja.“

Predsjednik Povjerenstva napomenuo je da oni koji su počinili zlostavljanje i oni koji su svojim postupcima omogućili da se zlostavljanje dogodi moraju odgovarati za svoje postupke.

Podsjetio je da je papa Franjo još 2019. godine odredio da biskupije moraju u roku

od godinu dana uspostaviti javne, stalne i lako dostupne sustave za podnošenje prijave.

U Hrvatskoj su temeljem tih uputa, osnovani Povjerenstvo HBK i metropolitanski uredi za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba te su određeni biskupijski i nadbiskupijski povjerenici za njihovu zaštitu. Kontakti na koje se žrtve mogu javiti objavljeni su na biskupijskim mrežnim stranicama i lako dostupni.

Radi se i na prevenciji i prepoznavanju nedopuštenog ponašanja. „Na razini HBK-a uskoro planiramo objaviti dva priručnika za učitelje, odgojitelje i pastoralne radnike o dobrim praksama u prevenciji zlostavljanja i zaštiti maloljetnika“.

Nadbiskup je istaknuo kako nije dovoljno samo stvarati strukture nego je potrebno da i sami biskupi susretnu i čuju žrtve. „Ne možemo govoriti ako nismo saslušali žrtve, ako nismo podijelili njihovu bol, ako nismo dotakli rane koje su zlostavljanja nanijela ne samo njihovim tijelima već i njihovim umovima, srcima i vjeri“. Tako čini i sam papa Franjo, redovito se susreće sa žrtvama u Domu Svete Marte i to smatra jednim od svojih prioriteta.

Nadbiskup Uzinić podržao je prijedlog vaticanistice Alazraki prema kojem bi Crkva trebala imati komunikacijske stručnjake na svim razinama i da ih treba slušati kada joj govore da je uvijek bolje informirati nego šutjeti i zataškavati. „Šutnja košta mnogo više

od suočavanja sa stvarnošću i njezinog iznošenja u javnost. Zbog čuvanja dobrog glasa i ugleda, stvarana je nerealna slika Crkve koja pogađa one koji su doživjeli zlostavljanje, ali i ostale vjernike.“ Smatra da je u svakom trenutku potrebno dati informacije, a prije svega da treba brzo reagirati. „Mislim da mi u Hrvatskoj djelujemo previše reakcionistički, i to uglavnom na razini priopćenja, ako i to“, ocjenjuje Uzinić. Osim pravne komponente, dodao je, „potrebno je da u komunikaciji dođe do izražaja i ona ljudska i evanđeoska, da uistinu vidimo osobu, budemo transparentni i priznamo pogreške“.

Staviti žrtve na prvo mjesto znači u prvom redu čuti ih, saslušati, susresti.

„Dok ne priznamo što se dogodilo, povjerenje će biti narušeno i nećemo moći krenuti dalje“, rekao je nadbiskup.

Naglasio je zahvalnost novinarima koji su pomogli da se problematika zlostavljanja, i osobito zataškavanja, dodatno osvijetli. „Mediji nam mogu i trebaju biti saveznici u rasvjetljavanju slučajeva zlostavljanja. Najvažnije je da i jedni i drugi uvijek vodimo računa o žrtvi i njenom interesu, a ne o drugim interesima“, zaključio je nadbiskup Uzinić. „drugim interesima“, zaključio je nadbiskup Uzinić.

Edukaciju o zaštiti maloljetnih i ranjivih osoba prošli svi svećenici i djelatnici

Posljednjim, četvrtim susretom u Nadbiskupskom domu u Rijeci, 24. ožujka završen je prvi modul edukacije „Promicanje dobrobiti maloljetnih i ranjivih osoba u Katoličkoj Crkvi – Uvod u zaštitu i dobrobit djece i ranjivih osoba“. Na taj su način tijekom četiri susreta s istom tematikom u Nadbiskupskom domu, edukaciju prošli svi stariji svećenici te djelatnici Ordinarijata, pastoralnih ureda, povjerenstava, karitativnih ustanova i vrtića. Mlađi svećenici imat će posebno organizirane edukacije, a predviđa se održavanje još dva tematska modula edukacije za svećenike i djelatnike po sličnom rasporedu.

Program edukacije proveden je u organizaciji Metropolitanskog pastoralnog instituta u Rijeci, a predavači su bile djelatnice Centra za promicanje dobrobiti ranjivih osoba Hrvatskog katoličkog sveučilišta. Edukacije su vodile voditeljica Centra Anita Dučkić Sertić i suradnice Sanda Smoljo-Dobrovoljski i Jelena Zadro.

Prvog dana u edukaciji su sudjelovali svećenici i redovnici Riječke nadbiskupije zajedno s riječkim nadbiskupom Matom Uzi-

ničem i generalnim vikarom Riječke nadbiskupije Mariom Tomljanovićem.

Tijekom edukacije polaznici su imali priliku čuti predavanja o interdisciplinarnom pristupu temi dostojanstva čovjeka, o granicama u odnosima, nasilju i prevenciji nasilja nad ranjivim osobama. Govorilo se o razumijevanju moći u crkvenim institucijama, nužnim koracima prevencije bilo kojeg oblika nasilja i zlostavljanja kao i onim koracima koji se moraju

učiniti ako se dogodi zlostavljanje.

Teme i primjeri o zanemarivanju i zlostavljanju, njihovim oblicima i vrstama, posljedicama i prepoznavanju rizičnih i zaštitnih čimbenika, potaknuli su polaznike na aktivno sudjelovanje u radionicama. U Riječkoj se nadbiskupiji planira i nastavak programa kojim se želi zaštititi maloljetne i ranjive osobe te senzibilizirati javnost o nužnosti edukacije za prevenciju i prepoznavanje nasilja, zanemarivanja i zlostavljanja maloljetnih i ranjivih osoba.

Kao najavu Uskrsa, najvažnijeg kršćanskog blagdana, spomendana Isusovog uskrsnuća, za ovaj smo broj odabrali tekst i promišljanja o. Marijana Jurčevića. Tekst koji ovdje prenosimo objavljen je u Novom listu uoči Uskrsa 2014. godine. Ovo je još jedan spomen na pok. dominikanca, svećenika i profesora, ali i dokaz da je duboko promišljanje o misteriju Uskrsa uvijek aktualno bez obzira kad je napisano.

Biti kršćanin znači vjerovati u uskrsnuće

Kroz smrt zla rađa se novi život. Kroz smrt neprijateljstva rađa se prijateljstvo. To je poziv uskrsnuća!

” **Isus nam postavlja pitanje: imamo li iskustvo djelomičnog uskrsnuća? Jesmo li dosad ijednom uskrsnuli? Je li nas dosad netko svojom ljubavlju »iz smrti« uskrsnuo na život? Jesmo li mi nekoga tako snažno ljubili da smo ga svojom ljubavlju uskrsnuli na novi život? Imamo li iskustvo da nam je netko s takvom ljubavlju oprostio, da je radost bila snažnija od stanja prije uvrede?**

Veliki je Pavao rekao, biti kršćanin znači vjerovati u uskrsnuće. Kršćani nisu kršćani radi toga što vjeruju u grijeh, u križ, u patnju i smrt, nego zato što vjeruju u oprostjenje, u radost, oslobođenje, uskrsnuće i život. Srce kršćanskog vjerovanja je vjerovanje da se žalost može okrenuti u radost, smrt u uskrsnuće, pa i sam grijeh u blaženu pogrešku. U ovome smislu može se reći da je kršćanstvo nadnaravno - nadnaravna religija u svojem cilju.

Svi ljudi žive pod teretom nekog »kamen« . Svatko se ponekad nalazi u nekom »grobu« i misli da iz njega ne može izići. Svatko nosi neko breme koje ga pritišće, koje mu izgleda nepodnošljivo. Je li moguće izići iz »životnog groba«, je li moguće osloboditi se životnog bremena? To su vječna pitanja.

Kršćanstvo je pozvano da bude svjetlo, radost i uskrsnuće. A nekada izgleda kao da kršćanstvo umnaža križeve i vrlo teško prelazi na uskrsnuće. A vjerovati u Boga znači vjerovati da je On moguć da nas usreći, vjerovati u ljubav koja smrt pretvara u život. A to znači da bez vjerovanja u ljubav nema vjere u uskrsnuće, niti Isusovo niti nas ljudi. Vjera u uskrsnuće izvire iz vjere u ljubav. Vjera u Isusovo historijsko uskrsnuće ima i svoje simboličko značenje. Ima vrlo praktično značenje u svakodnevnom životnom snalaženju i djelovanju.

Koje je značenje Uskrsnuća u želji za obnovom duha ranjenog čovjeka i naroda? Kao što nam je istina Isusova uskrsnuća paradoks, tako nam može izgledati i govor o duhovnom preporođenju - mirenju - ranjenog čovjeka. A ipak, kao što uskrsnuće ostaje za kršćane temelj vjere, to isto uskrsnuće je i osnovica za vjerovanje u nevjerovatno, vjerovanje u pomirenje i preobrazbu.

DUHOVNA OBNOVA

Samo u ljubavi i kroz ljubav moguća je duhovna obnova, zapravo novo, duhovno plemenitije stanje. Kao što je i istina uskrsnuća ostvariva jedino kroz ljubav i iz ljubavi. Sjetimo se razgovora između Isusa i

Marte: »Tvoj će brat uskrsnuti«. A Marta mu odgovara: »Da, ja znam da će uskrsnuti u posljednji dan«. Eto tako mnogi istinu uskrsnuća odgađaju za »posljednji dan«. To će biti možda jednom tamo daleko...

Isus nam postavlja pitanje: imamo li iskustvo djelomičnog uskrsnuća? Jesmo li dosad ijednom uskrsnuli? Je li nas dosad netko svojom ljubavlju »iz smrti« uskrsnuo na život? Jesmo li mi nekoga tako snažno ljubili da smo ga svojom ljubavlju uskrsnuli na novi život? Imamo li iskustvo da nam je netko s takvom ljubavlju oprostio, da je radost bila snažnija od stanja prije uvrede? Felix culpa! Sretne li pogreške! Vjerujemo li da ima u svijetu netko tko nas svojom ljubavlju može uskrsnuti na nov život? Imamo takvo iskustvo?

Ne možemo mi vjerovati u Isusovo uskrsnuće bez iskustva vlastitog uskrsnuća. Doživljaj istinskog oprostjenja, doživljaj istinske ljubavi uvijek je bilo iskustvo uskrsnuća. Svatko tko ljubi pomaže uskrsnuću, pretvara smrt u život. Ljubav skida kamen s groba. Ljubav je ta koja zavađene pomiruje. Jedino ljubav oprašta i zaboravlja. Dokle god se ne zaboravlja nema ni opraštanja, nema uskrsnuća. Zato svi koji su pokušali oprostiti, ali ne i zaboraviti, vidjeli su da nisu ni oprostili. Sjetimo se do nedavnih dana kad se ponavljalo: »oprostit ćemo, ali nećemo zaboraviti«. Sad imamo iskustvo da nije bilo ni oprosta ni novog života. Samo su se grobovi umnažali.

Istinu uskrsnuća ne treba odgađati za »posljednji dan«. Ona traži da ju se odmah prihvati i odmah vjeruje. Tako se odmah počne zbivati čudno vrijeme. Čudesa (nevjerojatne stvari) počnu se događati onoga časa kada čovjek počne ljubiti i kada dopusti da bude ljubljen. Tada se događa uskrsnuće: »mrtvi ljudi« postaju »živi ljudi«, neljudi postaju ljudi, mrzitelji se pretvaraju u ljubitelje.

Obnovu duha nećemo dočekati ni kroz kakvu ideologiju. Siti smo ideologija! Čovječanstvo je zasićeno raznim »umotvorinama«. Gladno je ljubavi. Svi čeznemo za uskrsnućem i prije onog posljednjeg. Ako dadnemo prednost ljubavi u svojem životu

doživjet ćemo u sebi silu koja uskrisuje. Do obnove se neće doći željama niti lekcijama o obnovi. Obnova je radanje novoga, ulaženje u novo. Nama je potrebna novost nego li obnova prošlosti. Što je prošlo ne može se povratiti, a ako se i pokušava tada to ispadne dosta nakaradno. A da bi ušli u Novo potrebno nam je uskrisiti iz staroga. Potrebna nam je Ljubav. Samo iz ljubavi nastaje novo, samo ljubav pobjeđuje smrt, samo ljubav svladava mržnju, samo ljubav oprašta i zaboravlja, samo ljubav uskrisuje.

NOVI ČOVJEK

Bilo pojedinac, bilo zajednica ne može se obnoviti - nanovo roditi - nikakvim starim modelima. Sve stare matrice vratile bi nas u stara vremena. U ovome i jest naš problem što stari načinima želimo roditi novo. I što se događa? Ne rađa se novo nego se staro zaodijeva u nova imena. Nama je potrebno ne novo preimenovanje nego uskrsnuće. Potrebno nam je da stari čovjek postane novi stvor. Zato Uskrsnuće znači novo stvaranje. Novi kozmos (harmoniju i red) i novi antropos (novi čovjek) nada su sretnije budućnosti. I jedno i drugo (svemir i čovjek) rađaju se iz Apsolutne Ljubavi. Tako vjera u uskrsnuće nije nešto što bi trebalo biti na koncu vremena, nego nešto što je već započelo i što treba ubrzati. Ljubeći i praštajući događa se uskrsnuće.

Nije bitno hoćemo kroz dvadeset ili trideset, pedeset godina uskrsnuti, bitno je da već sada živimo i sada započnemo s uskrsnućem. A zato je potrebno da u čovjeku umre zlo, mržnja, neprijateljstvo. Kroz smrt zla rađa se novi život. Kroz smrt neprijateljstva rađa se prijateljstvo. To je poziv uskrsnuća. I sad je pitanje da li mi želimo uskrsnuti, i na kakav život. Uskrs nam govori da možemo uskrsnuti, iako to izgledalo nemoguće i neshvatljivo. Da, nemoguće je ostati stari čovjek i uskrsnuti u novu stvarnost. Treba se oprostiti sa starim čovjekom i otvoriti se Ljubavi. I tada uskrsnuće već sada postaje stvarnost.

Potrebno je uskrsnuti u ovom tijelu. Sada. Sada je potrebno ustati »iz mrtvih«. Stari su duhovni učitelji upućivali da se pogleda u vlastito Ja i da u njemu uskrsne novi čovjek. Treba uskrsnuti dok smo još u životu. Mnogi svoju vjeru u uskrsnuće svode samo na uskrsnuće iz smrti. I tako ostaju pasivni u djelu uskrsnuća sebe i svijeta.

Dobro je rekao jedan duhovni učitelj: ljudi u početku vjeruju u Isusovo uskrsnuće zbog svjedočanstva drugih, a kada se predaju ljubavi i počnu ljubiti, kada iskuse snagu ljubavi koja uskrisuje, tada počinju vjerovati na temelju vlastitog iskustva uskrsnuća.

Govor o našem i Isusovom uskrsnuću završimo riječima slavnog W. Blakea: »Čovjekovi opažaji nisu sapeti organima opažanja. On opaža više nego li što osjetilo može otkriti... Kada bi itko mogao željeti što ne bi bio kadar imati, očaj bi bio njegova vječna sudbina. - Čovjek želi biti beskrajn, pogled mu je beskrajn, i on je sam beskrajn. - Tko vidi beskrajno u svim stvarima, Boga vidi. Tko vidi samo odnos, vidi samo sebe. Zato Bog (Isus) postaje poput nas, da bismo mi mogli biti poput njega.«

Marijan Jurčević, travanj 2014.

Uskrsnuće kao obećanje Božjeg kraljevstva

Piše: Natalija Bogović

Vjerovati u Kristovo uskrsnuće nikada nije bilo ni lako ni jednostavno. Znamo da su se stari Grci i Rimljani sablažnjavali nad Pavlovom porukom, no kršćanstvo stoji ili pada upravo na vjeri u Isusovo uskrsnuće. Moderni čovjek također često ne prihvaća poruku Isusova uskrsnuća jer se protivi znanosti i poznatim prirodnim zakonima. Postoji i mnogo raznih teza vezano uz to što se dogodilo s Isusom nakon njegove smrti na križu, međutim kršćanska vjera koja nije uskrsna, nije kršćanska. Ono po čemu se Isus razlikuje od svih drugih vjerskih utemeljitelja i velikana u povijesti jest upravo njegovo uskrsnuće.

Što se dogodilo sa Isusom između dva tako suprotna iskustva, između raspeća, pokopa i ukazanja nakon uskrsnuća, ostaje skriveno jer samom događaju, trenutku uskrsnuća, nitko nije svjedočio.

No nije bitno samo pitanje što se povijesno dogodilo već je još važnije pitanje: „Što Isusovo uskrsnuće znači za mene?“ Tim pitanjem polako ulazimo u misterij uskrsnog otajstva. Ipak ni tada još uvijek nismo došli do potpune stvarnosti uskrsnog izvještaja. To se događa tek kada si postavimo pitanje i pod eshatološkim vidom, a to je: „Čemu se ja smijem nadati?“

Istinska narav Isusova uskrsnuća je događaj u povijesti, ali lomi kontekst povijesti i ide iznad nje. Bitna je činjenica da Isusovim uskrsnućem nije bio ožvijen jedan mrtav čovjek u jednom određenom trenutku, nego da se dogodio ontološki skok koji dodiruje biće kao takvo. Otvorena je nova dimenzija koja se odnosi na sve ljude i koja za sve ljude stvara novi životni kontekst postojanja s Bogom. Isusovo uskrsnuće skroviti je događaj, ali je to i veličanstven događaj koji se tiče cijelog čovječanstva. To je zajamčeni početak općeg uskrsnuća mrtvih. Dakle, Isusovo uskrsnuće nije povijesni događaj jer se zbio u povijesti, nego zato jer stvara povijest i otvara eshatološku budućnost, obećava vječni život, obećava Božju pravednost, donosi i obećava Božje kraljevstvo.

Budući da je Bog uskrisio rassetog Isusa, i mi se možemo nadati životu nakon smrti, životu u Božjem kraljevstvu jer nada koja nas ne oslobađa od smrti i ne vodi u vječni život s Bogom, ne može se nazvati kršćanskom nadom.

Božje kraljevstvo je zdravi Božji svijet u kojem će biti nadvladana sva nevolja stvorenja i u kojem će Bog biti sve u svemu. Božje kraljevstvo je središnja tema Isusova propovijedanja, a Isus nagovijesta buduće događaje vezane uz Božje kraljevstvo. Novost i sablažnjivost u njegovu propovijedanju bila je ta što je on govorio da je ta budućnost već započela njegovim dolaskom. Novost je bila i u tome što, za razliku od židovskog iščekivanja pravednosti i Božjeg kraljevstva, nije obećavao pravednima kraljevstvo, a nepravednima sud, nego jednima i drugima kraljevstvo, i grješnicima i carinicima, a blaženstvo mirotvorcima, siromasima, žalosnima, gladnima i progonjenima. Najavio je Božje kraljevstvo ne kao sud, nego kao radost i širio ga praštajući grijeha.

Nagovještaj Božjeg kraljevstva s carinicima i grješnicima dovela je Isusa na križ. Bog ga je potvrdio uskrisivši ga i to je spasenjski događaj za sve.

Božja pravednost koja je objavljena Kristovim uskrsnućem pokazuje se kao bezuvjetna milost koja opravdava. Pokazuje se kao stvaralačka ljubav prema svima, i pravednima i prema nepravednima. Možda ljudima nije jasna takva pravednost no Isus pokazuje put kojim se razbija začarani i pakleni krug mržnje i osвете jer je umro i za žrtvu i za mučitelja. Time stvara novo čovječanstvo s novom ljudskošću jer tek tamo gdje se rađa novi čovjek koji nije gažen i koji ne gazi može se govoriti o pravoj revoluciji pravednosti i o Božjoj pravednosti, o Božjem kraljevstvu.

Odjeci kontinentalnog sinodalnog zasjedanja u Pragu

Oni koji su oduševljeni sinodalnim hodom smatraju da je potrebno slušati i poticati suodgovornost svih pripadnika Božjega naroda, da je potrebno „proširiti prostor našega šatora“, odnosno naći mjesta za različitost.

Oni koji pokazuju rezerve osjećaju potrebu upozoriti na to da je Crkva ne samo sinodalna već i hijerarhijska. Oni ističu da, iako je Crkva u svijetu, ona ne smije postati svjetovna.

Učiniti prostor za različitosti

Sinodalnost je življenje istinskog zajedništva koje se ne ostvaruje uniformnošću, nego prihvaćanjem i vrjednovanjem različitosti, jer različiti smo udovi jednoga tijela.

● Piše: s. Marta Carti

Zasjedanje u Pragu iznova mi je posvijestilo pluralnost i šarolikost naše Katoličke Crkve. Udovi Kristova tijela mnogi su i međusobno različiti. Iz tih razlika proizlaze i napetosti, i to je u Pragu posebno došlo do izražaja.

Generalizirajući, jasne su razlike koje postoje između crkava istočne i zapadne Europe. To su dva plućna krila Europe koja različito dišu. Ali te razlike, koje su se tako uopćeno mogle uočiti između istoka i zapada, zapravo postoje na svim razinama Crkve. Postoje unutar različitih partikularnih Crkava, unutar naše Crkve u Hrvatskoj, unutar naše nadbiskupije, u našim župnim zajednicama, a u konačnici i među nama ovdje okupljenima.

Koje su to razlike viđene u Pragu, a mislim da ih možemo uočiti i ovdje među nama? To su prvenstveno razlike u samom gledanju na sinodalni proces u kojem se nalazimo.

U Pragu je bilo vidljivo da su neki njime oduševljeni, smatraju da je potrebno slušati i poticati suodgovornost svih pripadnika Božjega naroda, da je potrebno „proširiti prostor našega šatora“, odnosno naći mjesta za različitost, da je neophodno ući u dijalog sa svima koji se u Crkvi osjećaju marginaliziranim ili neprihvaćenima, ući i u širi dija-

log, sa sekulariziranim društvom i njegovim izazovima, kako bismo mogli čitati znakove vremena. Da postoje određena goruća pitanja od kojih ne smijemo zazirati, kao što je uloga žene u Crkvi, prisutnost u Crkvi lgbt osoba itd.

Neki pokazuju rezerve prema sinodalnom procesu, osjećaju potrebu upozoriti na to da je Crkva ne samo sinodalna već i hijerarhijska, i da je uključivanje laika nadopuna, a ne zamjena za ministerijalno svećeništvo. Brinu se da bi bi pastoralna rješenja mogla biti preludij doktrinarnim promjenama te da bi sinodalni hod mogao rezultirati svojevrsnom prisilnom adaptacijom poruke Evanđelja uvjetima današnjega svijeta, a time i razvodnjavanjem zahtjeva koje je Crkva pozvana naviještati. Oni ističu da, iako je Crkva u svijetu, ona ne smije postati svjetovna. Ona treba slušati, ali i izreći svu istinu s velikom ljubavi. Ukazuju na to da je temeljno pitanje koje si tijekom sinodalnog hoda kao Crkva trebamo postaviti nije „što Crkva želi od Isusa danas“, već „što Isus želi od Crkve danas“. Postavljanje prvoga pitanja išlo bi za neopravdanom reformom Crkve koja bi pojeftinila poruku Evanđelja.

Vjerujem da ove razlike primijećujemo i mi jedni kod drugih, da različito gledamo na cijeli ovaj sinodalni proces, te imamo razli-

čita mišljenja o tome kamo kao Crkva trebamo ići i kako djelovati u današnjem svijetu.

Međutim – i to je ono što bih istaknula kao pouku ovog sinodalnog zasjedanja – mi katolici pozvani smo na jedinstvo, a ne na uniformnost. Mi smo različiti udovi jednoga Tijela. Naše jedinstvo je jedinstvo različitosti.

Zasjedanje u Pragu pokazalo je da je moguće susresti se, slušati i razgovarati unatoč razlikama i napetostima koje postoje. Ako bismo samo u tome uspjeli, to bi već bio velik korak i uspjeh ovog sinodalnog hoda. Ako bismo naučili živjeti, hodati i djelovati zajedno sa svim različitostima koje među nama postoje, ne isključujući jedni druge, to bi već bio veliki uspjeh sinodalnog procesa. Upravo to je temeljna ideja proširenja šatora: učiniti prostor za različitost. To je smisao sinodalnih savjetovanja: istinski oživjeti zajedništvo među svima nama. Sinodalnost je življenje istinskog zajedništva koje se ne ostvaruje uniformnošću, nego prihvaćanjem i vrjednovanjem različitosti, jer različiti smo udovi jednoga tijela. Stoga smatram da je sinodalni hod od velike koristi za našu polariziranu Crkvu.

Polarizacija je, spomenuto je u Pragu, negativna stvarnost unutar Crkve jer ranjava Crkvu – Kristovo tijelo: nju treba izbjeći. Razlike nisu problem, već vrijednost. Napetosti nisu nužno nešto što je potrebno nadići, već ih je moguće shvatiti kao nadopunjavanje i kao manifestaciju ravnoteže koja treba postojati. Slikovito rečeno – bez napetosti „šator“ se raspada, a previše napetosti ga također uništava. Razlike i napetosti trebaju biti one koje nas neće iscrpljivati, već iz kojih ćemo crpiti snagu, i „šator“ treba biti siguran prostor gdje ćemo svi osjećati da možemo slobodno govoriti, gdje postoji međusobno slušanje i poštivanje kako bismo budućnost naše Crkve gradili zajedno – a ne jedni protiv drugih – gledajući u različitosti bogatstvo i vjerujući u vodstvo Duha.

Ono što sam ponijela sa sobom s kontinentalnog zasjedanja poziv je da si posvijestimo temeljnu važnost zajedništva, na njemu moramo raditi, a put je upravo susret, razmjena mišljenja, otvoreni razgovor bez optužbi i osuđivanja. Nadam se da ćemo odgovoriti na taj poziv.

Nova verzija dokumenta posvećenoga borbi protiv seksualnoga zlostavljanja kojeg su počinili klerici i redovnici, kao i djelovanju ili propustima biskupa i redovničkih poglavara koji na neki način teže utjecaju na istrage o zlostavljanju, ili njihovu izbjegavanju.

Vi ste svjetlost svijeta

Naš Gospodin Isus Krist poziva svakog kršćanina da bude sjajan primjer krjeposti, cjelovitosti i svetosti

Na svetkovinu Navještenja Gospodina ili Blagovijesti, u subotu 25. ožujka u Vatikanu je objavljen obnovljeni i konačni tekst motuproprija "Vos estis lux mundi" kojim se dokida prethodna verzija dokumenta iz 2019., objavio je Vatican News.

Ono je, podsjetimo, započelo riječima "Vos estis lux mundi, Vi ste svjetlost svijeta... Naš Gospodin Isus Krist poziva svakog kršćanina da bude sjajan primjer krjeposti, cjelovitosti i svetosti". Riječi uzete iz Matejeva Evanđelja naslov su, i prve riječi motuproprija pape Franje čija je prva verzija objavljena 2019. godine, posvećenoga borbi protiv seksualnoga zlostavljanja koje su počinili klerici i redovnici, kao i djelovanju ili propustima biskupa i redovničkih poglavara koji na neki način teže utjecaju na istrage o zlostavljanju, ili njihovu izbjegavanju.

Nakon gotovo četiri godine *ad experimentum* faze, objavljena je obnovljena verzija pravila za sprječavanje i borbu protiv spolnog zlostavljanja maloljetnika i ranjivih odraslih osoba u Crkvi. Najznačajnija novost je proširenje normi o odgovornosti biskupa i redovničkih poglavara i na voditelje laike međunarodnih vjerničkih udruga priznatih od Svete Stolice.

Uvedene su također mnoge druge izmjene kako bi se tekst postupaka protiv zlostavljanja uskladio s ostalim zakonskim reformama uvedenima od 2019. do danas, posebice s revizijom motuproprija "Sacramentorum sanctitatis tutela" iz 2021., s izmjenama VI. knjige Zakonika kanonskoga prava (reforma iz 2021.) i s novom Konstitucijom o Rimskoj kuriji, „Praedicate evangelium“ koja je proglašena 2022.

Jedna se od promjena, primjerice, odnosi na "ranjive" odrasle osobe. Dok se u prethodnoj verziji govorilo o "spolnim odnosima s maloljetnikom ili s ranjivom osobom", u novoj se verziji govori o "zlodjelu

Foto: IKA

protiv šeste Božje zapovijedi počinjenog nad maloljetnikom ili nad osobom koja je trajno nesposobna služiti se razumom ili pak nad ranjivom odraslom osobom". Druga izmjena odnosi se na zaštitu onih koji prijavljuju navodno zlostavljanje: dok je prije bilo navedeno da se podnositelju prijave ne smije nametati nikakva obveza šutnje u pogledu sadržaja iste, sad se dodaje da se to, osim na samog podnositelja, mora protegnuti i na one koji podnose prijavu kao i na "osobu koja tvrdi da je uvrijeđena i svjedoke". Ujedno se traži zaštita "zakonite zaštite dobrog ugleda i privatne sfere svih uključenih osoba", kao i poštivanje presumpcije nevinosti za one koji su pod istragom dok čekaju da se utvrdi njihova odgovornost.

U novoj verziji također je određeno da pri biskupijama i eparhijama moraju postojati "tijela i uredi" lako dostupni javnosti za primanje izvješća o zlostavljanju. Također se precizira da se zadaća provođenja istrage povjerava ordinariju mjesta gdje su se prijavljeni događaji navodno dogodili.

Postupci uvedeni 2019. točno određuju kako se ponašati u slučaju prijave slučajeva zlostavljanja i osiguravaju da biskupi i redovnički poglavari – a sada i laici na čelu međunarodnih udruga – odgovaraju za svoj rad i dužni su – prema opće utvrđenoj pravnoj odredbi – prijaviti zloporabe za koje imaju saznanja.

Dokumentom su obuhvaćeni ne samo uznemiravanje i nasilje nad maloljetnicima i ranjivim odraslim osobama, već i spolno nasilje i uznemiravanje nastalo iz zloporabe ovlasti pa tako i svaki slučaj nasilja nad redovnicama od strane klerika, kao i slučaj spolnog uznemiravanja sjemeništaraca, bogoslova ili odraslih novaka i novakinja.

Nova verzija apostolskog pisma u obliku motuproprija stupa na snagu 30. travnja 2023., nakon čega će tekst dokumenta biti objavljen u Acta Apostolicae Sedis. Njegovim stupanjem na snagu stavlja se izvan snage prethodno istoimeno Apostolsko pismo u obliku motuproprija koje je proglašeno 7. svibnja 2019.

- Papa u dokumentu ističe da zločin seksualnoga zlostavljanja vrijeđa Našega Gospodina, kod žrtava uzrokuje tjelesne, psihološke i duhovne rane, i šteti zajednici vjernika, te posebno spominje odgovornost koju apostolski nasljednici imaju u sprječavanju tih kažnjivih djela. Dokument utvrđuje nova pravila u postupcima za suzbijanje seksualnoga zlostavljanja, te kako bi se zajamčila odgovornost biskupa i redovničkih poglavara u njihovu djelovanju.
- Već je prva verzija dokumenta odredila obvezu za sve biskupije u svijetu, da do kraja lipnja 2020. godine organiziraju jedan ili više trajnih i javnosti dostupnih sustava za prijave seksualnoga zlostavljanja koje su počinili klerici i redovnici, korištenja pedopornografskoga materijala i prikrivanja zlostavljanja. Odluka u kojem će obliku biti ti sustavi prepušta se biskupiji. Ono što se želi postići jest to da se osobe koje su pretrpjele zlostavljanje mogu obratiti lokalnoj Crkvi sigurne da će biti dobro primljene, zaštićene od odmazda, te da će se njihove prijave ozbiljno shvatiti.
- U dokumentu se, osim toga, ističe da prema žrtvama i njihovim obiteljima valja postupati na dostojan način i s poštovanjem te im treba zajamčiti odgovarajuću duhovnu, medicinsku i psihološku pomoć.

Razgovor: Jadranka Brnčić, profesorica i bibličarka, povodom desetgodišnjice pontifikata pape Franje

Papa Franjo ne unosi novine u crkveni nauk već mijenja hermeneutiku i dinamiku

U doktrinarnim pitanjima papa Franjo nije ni radikalniji niti sklon reformama. Zalaže se za „obiteljske vrijednosti“ i protiv je istospolnih brakova, kao i protiv ređenja žena. No, ne zaboravimo niz njegovih gesta i riječi kojima pokazuje da čvorove ni ne bi trebalo sjeći, nego razvezivati. I to čini.

Razgovarala: Bruna Velčić

Jadranka Brnčić je biblijska hermeneutičarka, spisateljica i prevoditeljica, radi na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a predaje i u Centru za studij protestantske teologije „Matija Vlačić Ilirik“. Od objavljenih djela izdajemo dva u kojima analizira situaciju u Katoličkoj crkvi zadnjih desetljeća – *Biti katolik još* (2007.) i *Biti kršćanin s papom Franjom* (2016.).

■ **U ožujku smo obilježili 10. obljetnicu pontifikata pape Franje. Što biste istaknuli kao glavne naglaske njegova pontifikata?**

Ključne teme o kojima je papa Franjo, na tragu Drugoga vatikanskog koncila, od samoga početka pontifikata govorio, i na koje sve do danas potiče, možemo svesti na najmanje tri: Božje milosrđe i svjedočenje milosrđa, redefiniranje Crkve u svjetlu Evandjelja te odgovornost kršćana za svijet.

Papina zaokupljenost poslanjem življenoga milosrđa počiva na shvaćanju milosrđa kao prihvaćanje Božje zaštite te pružanje zaštite svima onima koji ju nemaju primati ni od koga. Naravno, to se ponajprije odnosi na siromašne, marginalizirane, prognane ljude i skupine, ali i na sav stvoreni svijet. Enciklikom *Laudato si'* papa Franjo uključio je Crkvu u širu kulturalnu raspravu o suodgovornosti. Poziva na nužne reforme što

se tiče organizacije Crkve, jezika se kojim svećenici obraćaju muškarcima i ženama današnjice, europocentričnosti, liturgije, navika, stila – sve to s jednim ciljem: „osloboditi energije za istinski angažman ozbiljenja Evandjelja u preobrazbi društva“. Papi Franji je, kako je sam rekao, „draža ranjena i prljava Crkva jer je izašla na ulice, nego Crkva zatvorena u klupko opsesija i procedura“. Razlika je velika, kao i – posljedice.

Franjina pobudnica *Evangelii gaudium* je više od niza katekizamskih savjeta na kakve smo bili navikli. To je, među ostalim, nedvosmislena kritika kapitalizma. Usmjeravajući pogled prema uzrocima, ekonomsku isključivost i nejednakost među ljudima i narodima papa Franjo naziva „ekonomskim ubojstvom“, a idolopoklonike profita „neoliberalnim diktatorima neosobne ekonomije“ ne tražeći rješenja u preinakama tržišnih odnosa, nego u radikalnom mijenjanju perspektive s čovjekom u središtu. „Crkva

siromašnih“ kakvu bi Papa želio, nije Crkva ponajprije angažirana u karitativnim djelatnostima, nego Crkva koja se stavlja u poziciju siromašnih i obespravljenih; nije Crkva koja će tješiti siromašne, davati im hranu, odjeću i skloništa, nego koja će se aktivno boriti za prava marginaliziranih i obespravljenih te govoriti u njihovo ime; nije Crkva koja će paušalno okrivljavati ekonomske sustave koji uništavaju ljude smatrajućih ih „viškom“; „otpadom“, nego prokazivati uzroke razularene globalizacije i podivljalog kapitalizma te kritizirati strukturu na kojoj ti sustavi počivaju, uključujući i vlastitu; nije Crkva koja će jedne sustave kritizirati, s drugima surađivati, nego Crkva koja može ponuditi više od logike tržišta, koja može pokazati na Isusa koji sam je bio žrtva različitih sustava moći, pa i religijskog, a onda i njihov pobjednik u nadi i nježnosti.

Svjestan uloge koju bi religije mogle imati u zalaganju za mir u svijetu, poziva na zajedničko djelovanje svih kršćana u njegovu promoviranju i življenju, što naziva „ekumenizmom patnje“, ne referirajući se samo na progone kršćana na Bliskom istoku, nego i na progone ljudskosti iz naše civilizacije, ljudskosti čiji bi zaštitnici ponajprije trebali biti kršćani bez obzira na svoju denominaciju, kao i svi ljudi koji svoj život temelje na vjeri u transcendenciju i svoju nadu polažu u ljudsku sposobnost za dobro. Papa ne bra-

ni Crkvu pred svijetom, nego svijet, zajedno s Crkvom, od opasnosti koja nas vreba: da razorimo vlastitu u božanske utemeljenu ljudskost.

■ U "Biti kršćanin s papom Franjom" kažete da papa Franjo "razvezuje čvorove". Što pod tim mislite?

Reforme koje je Papa otpočeo u samoj Crkvi, posebice u Rimskoj kuriji, još uvijek čekaju svoj zamah prikočene njegovim neprijateljima među najbližim suradnicima: reforme u financijskom poslovanju, u transparentnosti (jasnoći i poštenju) prečesto korumpirana govora i ponašanja, u procesima kanonizacije blaženika i svetaca.

U doktrinarnim pitanjima papa Franjo nije ni radikalni niti sklon reformama. Zapravo je, mogli bismo reći, konvencionalan u svim gorućim lakmus pitanjima katoličkog pravovjerja: zalaže se za „obiteljske vrijednosti“ i protiv je istospolnih brakova, kao i protiv ređenja žena.

No, ne zaboravimo niz njegovih gesta i riječi kojima pokazuje da čvorove ni ne bi trebalo sjeći, nego razvezivati. I to čini.

Među mnoštvom primjera da naveđem barem dva. Premda se 2010. kao nadbiskup Buenos Airesa usprotivio nastojanjima argentinske vlade da legalizira istospolne brakove, istodobno je podržavao civilna partnerstva za gay parove koje su odbacivali drugi argentinski biskupi. Ili, primjerice, uzvišena liturgijska gesta Velikog tjedna u kojoj se sažimlje sve Isusovo učenje – pranje nogu. Već u ožujku 2013. papa Franjo nije tu simboličku gestu izveo kako je do tada bilo uobičajeno, u katedrali na Lateranu, nego u instituciji maloljetnih delinkvenata; nije prao noge muškarcima i dokazanim vjernicima, nego dvanaestoro zatvorenika, među kojima i jednoj mladoj djevojci, i to ne katolkinji nego muslimanki. Gesta je skandalizirala liturgičare i poznavaoce kanonskog prava koje izričito nalaže da se liturgijsko pranje nogu mora izvršiti muškarcima jer je to ujedno i simbolička gesta uspostavljanja svećeničkog (muškog) reda.

Papa Franjo teško da će imati pontifikat radikalnih promjena, ali će njegove riječi i geste zacijelo imati dug, barem alternativni učinak. A jamčit će ga, za vjerovati je, i njegov izbor novih Europi nepoznatih kardinala. Oni će, kada tomu dođe čas, birati novog papu, Franjina nasljednika.

■ Kako procjenjujete Papin odnos prema ženama u Crkvi?

Nit mizoginije možemo slijediti kroz povijest Crkve sve do danas. A njezine žilave, otporne korijene možemo prepoznati i u argumentima koje Crkva nudi protiv mogućnosti da i žene budu svećenice premda im nedostaju i biblijski i teološki temelji.

Papa Franjo je, međutim, jasno dao do znanja da je apostolsko pismo Ivana Pavla II. *Ordinatio Sacerdotalis* iz 1994. definitivno zatvorilo vrata potezanju pitanja o ređenju žena. No, u objavljeni intervjuu s isusovcem Antonijem Spadarom te u niz drugih prilika poziva na razvoj „nove i duboke teologije žena“ te na ozbiljnije prepoznavanje njihove ključne uloge u Crkvi, o čemu i sam svjedoči imenujući žene na važne položaje

u Vatikanu. Čvorovi su olabavljeni i taj proces više neće biti tako lako zaustaviti. No, njihovo razvezivanje ne ovisi samo o Papi i crkvenoj hijerarhiji, nego o svima nama.

■ Listajući Vašu knjigu "Biti kršćanin s papom Franjom" nakon sedam godina dobiva se dojam da su teme kojima ste se ondje bavili još uvijek vrlo aktualne, odnosno da su postale središnje teme Sinode o sinodalnosti pokrenute 2021. godine. Jedna od tih tema je potreba parezije. Možete li nam protumačiti taj pojam, koji su preduvjeti za pareziju, te zašto nam je ona potrebna?

Parezija je govorna figura antičke retorike što ju govornik koristi kad otvoreno govori o nelagodnim istinama bilo da se tiču pojedinaca ili društva. U Novom zavjetu na grčkom riječ *parrhēsia* evangelisti i Pavao

Papa ne brani Crkvu pred svijetom, nego svijet, zajedno s Crkvom, od opasnosti koja nas vreba: da razorimo vlastitu, u božanske utemeljenu, ljudskost.

koriste na četrdesetak mjesta. U hrvatski se najčešće prevodi: „otvoreno govoriti“, „javno govoriti“ ili „javno činiti“, „slobodno govoriti“, ali jednako tako: govoriti, djelovati – „smjelo“, „odvažno“, „neustrašivo“ i „s pouzdanjem“.

Papa Franjo ne samo da se u kritici stanja u Crkvi koristi parezijom, nego ju i sam kao pojam uvodi u svoj pastoralni diskurs (vidjeti: Govor pape Franje prilikom otvaranja Biskupske sinode o obitelji, 6. listopada 2014.). Na otvaranju Sinode o obitelji u listopadu 2014. na kojoj se razgovaralo o delikatnim pitanjima seksualnosti, kontracepcije, razvoda i civilnoga braka, pozvao je biskupe da svoje stavove iznose slobodno i otvoreno, bez oklijevanja i prikrivanja. Štoviše, da se ne boje konflikata u raspravi jer su oni znak djelovanja Duha.

Simptome bolesti koja nagrizava svećenike papa Franjo naziva „duhovnim narcizmom“ kao dio „patologije moći“ te „duhovnim Alzheimerom“ koji podiže bedeme i zanemaruje duh Evanđelja. Za njega bit svećeničke službe ne može biti grčevito očuvanje sakramentalne moći, već prije svega službenje siromašnima i slabima. U nizu intervjuu i govora papa Franjo je kritizirao kler kao glumce koji „igraju ulogu Tarzana“ odveć uvjereni u vlastitu važnost i autoritet. Najbolje vođe – kaže Papa – ostavljaju „mjesta sumnji“, a svećenici koji uskraćuju vjernicima sudjelovanje u procesima odlučivanja, nisu dobri svećenici, nego su „dobri diktatori“. Jednom je rekao i to: da „onaj tko misli da ima odgovore na sva pitanja“ zacijelo nije povezan s Bogom te da oni koji imaju „statičan i iz sebe usmjeren, samodostatan pogled na stvari“ vjeru pretvaraju u ideologiju.

Doista, kako možemo nastojati oko dobra, ako jasno ne razotkrijemo ono što ne valja? Kako možemo prijanjati uz Crkvu kao mistično Tijelo Kristovo, ako ne govorimo o onom što je u Crkvi kao instituciji trulo i licemjerno?

■ Kako procjenjujete dosadašnji sinodalni hod? Dio vjernika se boji mogućih promjena. Imamo li razloga za strah?

Premda je sinodalnost od goleme važnosti za život Crkve i za društvo, o njoj se u mnogim župnim zajednicama puno ne govori, eventualno se spominje u molitvama. A rijetke su zajednice u kojima se održavaju susreti s vjernicima te se o temi sinodalnosti raspravlja ili razgovara. Možda je tomu tako što mnogi svećenici vjernike još uvijek doživljavaju kao objekt svoje službe, a ne kao subjekte s kojima zajedno grade svoju zajednicu. No, ni sami laici uglavnom ne pokazuju prevelik interes za život Crkve izvan usluga koje žele od nje primati.

Jednom prilikom je papa Franjo, u svom stilu, kazao da pape nemaju izravnu telefonsku liniju s Bogom te da o pitanjima vjere ne mogu donositi odluke *ex cathedra*, nego su one rezultat stoljetnih procesa – refleksija i rasprava. Već samom tom izjavom papa Franjo upravo otvara prostor za nove procese: redefiniranje uloge autoriteta, vraćanje biskupima veće samostalnosti u donošenju bitnih odluka, otvoreno iznošenje

svih problema u Crkvi, spremnost na samokritiku, oslušivanje bila vjernika i poziv na avanturu zajedničkog promišljanja. Novine koje papa Franjo unosi u hermeneutiku crkvenoga nauka ne odnose se na njegov sadržaj, nego se odnose na dinamiku te hermeneutike, na sposobnost ponajprije biskupa da žive sa svojom kršćanskom zajednicom, a ne predsjedaju joj s visoka, te na suodgovornost svijtu vjernika u razumijevanju i življenju u skladu s tim naukom. Od Pape nije ni očekivati radikalne zahvate u crkvenim nauk, ali od biskupa možemo i moramo očekivati radikalne promjene u njegovu razumijevanju i prenošenju. Jedini strah što ga vjernici možda mogu imati jest strah od vlastite odgovornosti.

■ Zašto stil i način govora i djelovanja pape Franje izaziva otpor i kritike dijela katolika? Kako biste ocijenili percepciju pape Franje u Hrvatskoj?

Već je Željko Mardešić, sociolog religije, početkom ovoga stoljeća rekao da se, osim deklarativno i u liturgiji, Drugi vatikanski koncil zapravo nije doista dogodio u Crkvi u Hrvatskoj koja je uglavnom zaokupljena nacionalnim identitetom (a često i nacionalizmom) i moralizatorskim dijeljenjem lekcija. Naravno, da takvoj Crkvi smeta čovjek Drugoga vatikanskog koncila, što papa Franjo jest. Njegovo papinstvo je osobno i ne autokratsko, potiče na pareziju i na osobnu odgovornost. Preusmjerava pogled ponad crkvenih institucionalnih potreba prema potrebama ljudi koji trpe, poziva na novu otvorenost u kojoj Crkva sebe ne definira po onima koje isključuje, nego po onima do kojih dopire. Papa ne govori toliko o evangelizaciji svijeta, nego o – evangelizaciji Crkve i o oslušivanju znakova vremena.

Priznanje za dobrotvore godine primilo je 10 iznimnih osoba koje su svojim angažmanom u župnom Caritasu i aktivnostima Caritasa ostavili dubok trag u životima potrebitih i u zajednici u kojoj žive i djeluju. Preko ovogodišnjih dobitnika pomoć je stigla do tisuća potrebitih, od nemoćnih, bolesnih i starih, potrebitih obitelji do migranata i raseljenih osoba iz Ukrajine. Caritas im je ovom svečanošću javno odao priznanje i zahvalu, s nadom da će njihov primjer biti poticaj drugima, svjedočanstvo da je život utrošen za druge radostan život, vrijedan življenja.

Volonteri i dobitnici godišnje Zahvalnice proslavili zaštitnika Caritasa

● Piše: s. Benedikta Nina Krapić

O blagdanu zaštitnika Caritasa sv. Josipa, riječki nadbiskup Mate Uzinić i volonteri Caritasa Riječke nadbiskupije svečanim mislim slavljem su proslavili svoje predanje bližnjima. U crkvi sv. Ivana Krstitelja na Škurinjama 19. ožujka Caritas nadbiskupije Rijeka dodijelio je priznanje suradnicima i dobrotvorima godine. Među njima je svake godine 7 volontera župnih Caritasa iz svakog od 7 dekanata Riječke nadbiskupije te volonteri godine centralnog Caritasa. Nadbiskup Mate Uzinić tom je prilikom proslavio i 12. obljetnicu svojeg posvećenja za biskupa te je osobno uručio zahvalnice dobrotvorima godine.

U homiliji je, tumačeći Evanđelje četvrtorazredne nedjelje o slijepcu kojeg je Isus ozdravio, istaknuo kako je sljepoća stvar srca, a zadatak je vjernika usvojiti Božji pogled na sebe i bližnje. „Dobro vidi onaj koji gleda Božjim pogledom na braću i sestre. Slijepi mogu biti oni koji slijede Isusa, ali nisu usvojili Božji pogled, baš kao i farizeji. Isus ne gleda u grijeh, već vidi potrebu osobe, vidi svoju dužnost da mu pritekne ususret. Možemo si postaviti pitanje, kako mi gledamo na osobu

koja nam kuca na vrata i traži pomoć – vidimo li uzrok njegovih problema i na tome se zaustavljamo ili vidimo čovjeka i njegovu potrebu? Ako se zaustavljamo na uzroku često ćemo pristupiti s predrasudama i osudom. Možda ćemo potrebitom nešto i dati, ali to što ćemo dati nije karitas. Caritas je puno više, to nije zadovoljenje potreba nego pogled ljubavi. Caritas nije sažaljenje jer sažaljenje može povrijediti, ono je milosrđe, a milosrđe je čin ljubavi. Dopustimo Gospodinu da nam pomogne usvojiti Božji pogled na čovjeka. Predimo preko predrasuda poput podrijetla, imovine ili izgleda kako bismo doista vidjeli brata i sestru, čovjeka“, rekao je nadbiskup.

„Naučili smo da Bog ne vodi svoju povijest po onima koji su snažni i moćni nego preko malenih i poniznih poput Marije i Josipa. Bog po malenima piše povijest. Ako gledamo Božjim pogledom, bit ćemo maleni i ponizni. Samo ponizni možemo gledati Boga kakav On doista jest, a ne kako ga mi zamišljamo. Samo takvim pogledom možemo vidjeti braću i sestre, same sebe. Samo tako možemo prepoznati svoja slijepila.“

DOBITNICI PRIZNANJA CARITASA RIJEČKE NADBISKUPIJE

Ispred Bakarskog dekanata zahvalnicu za volontera godine dobio je **Ratomir Maljac** iz Župe sv. Mihovila Arkandela u Jelenju. Redovito sudjeluje u pastoralnom životu župe. Posebno se ističe pomažući župniku u brizi za starije, samce, bolesne župljane koje redovito posjećuje i donosi im u ime župe i svoje ime hranu i ostale potrepštine.

Za Crikvenički dekanat zahvalnicu je dobila **Rajka Martinčić** iz župe Pohođenja Blažene Djevice Marije u Triblju. Godinama je volontirala u Caritasu za župu Tribalj. „Dala sam se onome kojem je istinski potrebno“, rekla je gđa. Rajka o svom djelovanju u Caritasu.

Delnički dekanat za volonterku godine odabrao je **Mariju Svažić**, iz župe sv. Nikole biskupa, Brod Moravice. Gospođa Svažić volontira u Caritasu više od 30 godina. Desetljećima je posjećivala potrebite, odnosila im je hranu i odjeću te prikupljala donacije. Vodila je rad župnog Caritasu, organizirala je posjete u domove potrebitih i otvorila Caritas za dolazke dva puta tjedno. O svemu je vodila detaljne evidencije, a poznaje svaku osobu u potrebi i kuću u kojoj je pomoć dobrodošla i puno dalje od vlastite župe. Bliži joj se 79 godina, no od sebedarja se ne umara i danas uređuje Crkvu, brine se da bi cvijeće i ikebane uljepšale nedjelje i blagdanne vjernicima u župi, a također pjeva u crkvenom zboru. Kaže da joj je rad u Caritasu puno značio. Tijekom godina naučila je da je važno zaustaviti se u kući potrebitih, pitati ljude kako su jer – riječ je puno vrijednija od hrane. Razgovor je, osobito za bolesne i starije osobe, najviše što volonter može donijeti u njihov dom.

Za Kastavski dekanat zahvalnicu je dobila **Ivanka Čipčić** iz župe Presvetog Srca Isusovog na Zametu. Od umirovljenja gđa. Čipčić i njezin suprug Vjekoslav svakodnevno su prisutni u svojoj župnoj zajednici. Svakodnevno župniku pomažu u nabavci hrane za župni Caritas. S „malim misionarima“ sudjeluju u izrađivanju krunica i svijeća za koje potom prikupljaju dobrovoljne priloge kojima poslije pomažu potrebitim obiteljima u župi. Svaki tjedan sudjeluje u čišćenju crkve.

Opatijski dekanat za dobitnicu zahvalnice odabrao je **Smilju Santodonato** iz župe sv. Luke ev. u Rukavcu. Kao aktivna članica župnog Caritasu brine se za potrebite iz svoje župe, redovito ih obilazi i posjećuje tražeći načine da im se pomogne. Brine se materijalno da pomoć stigne u domove najpotrebitijih, no brine se i duhovno – savjetom, slušajući potrebe osoba koje susreće. Kao mežnarica se brine o i Crkvi i uređenju Crkve.

Trsatski dekanat za volonterku godine odabrao je **Dubravku Žunić** iz župe sv. Ana, Gornja Vežica. Gospođa Žunić je tajnica župnog Caritasu, sudjeluje u svim akcijama župnog i nadbiskupijskog Caritasu. Obilazi župljane u potrebi. Nabavlja raznovrsne potrepštine te im izdaje pomoć koju župni Caritas može ponuditi. Vrlo se zalaže u župnoj zajednici; čita, čisti crkvu, vijećnica je, članica Marijine Legije i župne biblioteke. O radu u Caritasu kaže: „Meni je to fenomenalno, ja sam ispunjena kad sam s našim štice-

nicima. Imaju Duha Svetoga, njihov osmijeh znači da sam i ja doprinijela da se podignu.“

Prvostolni dekanat odabrao je **Katelijn Radić**, iz župe Uznesenja Marijina Rijeka. Vjerojatno nema puno ljudi koji pomažu potrebite u Rijeci i okolici, a da ne znaju Katelijn. Gdje god su potrebiti – tu je ona. Gđa. Radić godinama volontira u župnom Caritasu i u Udruzi sv. Vinka. Uz sve navedeno Katelijn je majka troje djece koja nastavlja i slijede dobar primjer svojih roditelja. „Pomaganje je normalno, sasvim normalno“, kazala nam je ponizno Katelijn.

Centralni Caritas odabrao je volonterku godine s jedne od najintenzivnijih aktivnosti koju Caritas provodi od protekle godine, a to je humanitarna pomoć na Tranzitnom punktu za migrante u Rijeci. Priznanje je primila **Sara Marsanich**. Nije prošao ni dan kada se Sara nije svojim romobilom pod simpatičnom kacigom prevezla oko Tranzitnog punkta za migrante na željezničkom kolodvoru u Rijeci. Sara se nesebično daje u radu s migrantima gdje Caritas pruža humanitarnu pomoć, svakodnevno sudjeluje u podjeli odjeće i obuće, dijeljenju obroka i čišćenju. No Sara se ne zaustavlja samo na obvezama, ona na punktu ostavlja svoje srce – to u njezinoj privrženosti, strpljivosti i postojanoj vedrini primjećuju ne samo ostali volonteri i djelatnici Caritasu nego i sami migranti.

Priznanje centralnog Caritasu primila je i **Riječka kroatistička škola**. Također nova i intenzivna aktivnost Caritasu je skrb o Ukrajinacima koji su uslijed ratnog sukoba morali napustiti svoje domove, njih više od 600 registrirano je u nadbiskupijskom Caritasu, a u njihovoj integraciji uvelike pomaže Filozofski fakultet, Odsjek za kroatistiku, Riječka kroatistička škola. U travnju 2022. godine započeo je prvi besplatan tečaj za raseljene osobe iz Ukrajine. Pokretanjem ovog tečaja Riječka kroatistička škola željela je na području svojeg djelovanja pomoći izbjeglicama iz Ukrajine.

Na koncu, počasno priznanje – zahvalnicu primila je **Andelka Ortile**, za tridesetogodišnji predani rad u centralnom Caritasu.

Prije 30 godina gđa. Andelka je započela s volontiranjem u Caritasovoj ljekarni u Kostreni na sortiranju lijekova, nakon toga dijelila je hranu na Podmurvicama, a nakon otvaranja nove zgrade centralnog Caritasu na Škurinjama 2006. nastavila je volontirati na podjeli odjeće i obuće. Andelka prva susreće korisnike Caritasu, one koji tek dolaze prvi put i one koji su u Caritasu već kao kod kuće, u svom poslanju razvila je vještine i krjeposti slušanja, savjetovanja, strpljivosti i najvažnije – ljubavi prema potrebitima. Andelka je poput djevojčice, ne biste joj mogli odrediti godine, a poglavito kad je promatrate kojom brzinom prelijeće skladište tražeći ono što bi bilo najprikladnije za korisnika. Ona je šutljiva, samozatajna, vrijedna, marljiva, uvijek spremna pružiti utjehu, riječ ohrabrenja ljudima s kojima se u susreće, ali i pronaći baš ono što im treba.

Andelka Ortile

Ratomir Maljac

Marija Svažić

Knjige nadbiskupa u miru Ivana Devčića

Četiri sveska odabranih radova nadbiskupa u miru Ivana Devčića pod zajedničkim naslovom „Pitanje o Bogu“ predstavljena su 21. ožujka u Velikoj dvorani Nadbiskupskog ordinarijata u Rijeci. Uz pozdravnu riječ nadbiskupa Mate Uzinića te autora, o knjigama su govorili sveučilišni profesori, ujedno i recenzenti Aleksandra Golubović, Saša Horvat, Franjo Mijatović i Nikola Vranješ te urednik Bruno Lončarić.

Tekstovi objavljeni u prva dva sveska većinom su već objavljavani u filozofskim i teološkim znanstvenim časopisima, a druga dva sveska donose teološko-pastoralno-socijalne rasprave, rezultat Devčićevih promišljanja kao svećenika i biskupa o Crkvi, vjeri i pastoralu u Hrvatskoj i u Europi. Ti tekstovi pokazuju da Devčić kao kršćanski filozof i znanstvenik nije želio stati na teoriji, nego svoje znanstveno djelovanje usmjeriti življenoj vjeri. „Ova sabrana djela govore i o njegovom životu“, rekla jedna od recenzentica, profesorica filozofije Aleksandra Golubović.

Odabrane ulomke iz knjiga čitali su Kristijan Pandl i Mario Šarić, bogoslovi Riječke nadbiskupije, a program je vodila Helena Anušić. Knjige su objavljene u izdanju Riječke nadbiskupije i Kršćanske sadašnjosti. Nadbiskup Mate Uzinić pozdravio je sve okupljene koji su ispunili Veliku dvoranu. Podsjetio je kako je nadbiskup u miru Devčić često knjige nazivao svojom djecom govoreći kako ih ne može ostaviti. „Zato Vam zahvaljujem što se niste tako lako rješavali ove djece iako ste se kao nadbiskup brinuli o brojnim drugim stvarima. A znamo da ljudi često zbog drugih obaveza zanemare vlastitu djecu. Vi to niste učinili, i dalje ste čitali i pisali i čestitam Vam na tome“, rekao je nadbiskup Uzinić.

Aleksandra Golubović i Saša Horvat govorili su o prvom svesku koji donosi tekstove nastale tijekom i neposredno po završetku studija profesora Devčića na Filozofskom fakultetu Papinskog sveučilišta Gregoriana u Rimu te dok je predavao filozofiju na Teologiji u Rijeci. Saša Horvat je istaknuo filozofski pristup pitanjima o Bogu i ljudskoj egzistenciji koji baštini tradiciju filozofske misli i filozofa koji su se napajali na grčkom izvoru. „Ovo djelo zasigurno će biti presudno i za razvijanje dijaloga teolo-

Pitanje o Bogu

Pitanje o Bogu temeljna je tema kojom se autor Ivan Devčić bavio u svojem znanstvenom djelovanju, kao profesor filozofije na Teologiji u Rijeci, a kasnije i kao riječki nadbiskup.

gije, filozofije i prirodnih znanosti.“ Tekstovi prve knjige donose autorov filozofski pristup promišljanjima o filozofskim temama kao što su ljudska spoznaja, pojam osobe, filozofija religije, problem govora o Bogu, kozmološki dokaz Božje egzistencije.

O drugom svesku govorio je Franjo Mijatović. „Ova je knjiga, kao uostalom i ostale iz ovog niza, svojevrstni Devčićev filozofijski album. I baš poput albuma, ovaj svezak razotkriva kroz razne teme metafizike, duha, transcendentnog tomizma, evolucije, čuda, dobra, epistemoloških i metodoloških dilema, ne samo pojam Boga, već jedinstven, složen i međusobno povezan odnos s čovjekom. Upravo onaj odnos u kojem je utemeljen naš vlastiti identitet i u kojem je moguć susret s drugim osobama i s drugim stvarima u svijetu. Zbog svega ovoga i više od toga, čitatelji će biti obogaćeni ovim jedinstvenim misaonim tekstovima“, rekao je dr. Mijatović.

Treća i četvrta knjiga sadrže filozofske tekstove, ali usmjerene praksi i življenju. Oni pokazuju da filozofsko pitanje o Bogu za autora vodi k načinu življenja te tako povezuje filozofiju i religiju. „Ivan Devčić filozofskim temama pristupa iz kršćanske perspektive kao svećenik i biskup. Bavi se pitanjem kako povezati spoznaju vjere s pastoralnom i životnom praksom. Knjige stoga pokazuju praktične dosege bavljenja filozofijom“, rekao je Vranješ.

Nadbiskup u miru Devčić pridružio se zahvalama, posebno prisutnim recenzentima od kojih su neki bili i njegovi studenti. „Mislim da je vidljivo da volim knjigu i volim pisati. Sve su to moja djeca, kako je rekao i nadbiskup Uzinić na početku“, rekao je Devčić te pozdravljajući okupljene uputio poruku zajedništva i zauzimanja za opće dobro.

Daniyel Delonga

Urednik zbirke Bruno Lončarić svoje izlaganje započeo je pitanjima: „Kako ljudski um može dokučiti i iskusiti Apsolutno? Nije li Bog kriv i zašto? Kako objasniti najveće od svih čuda - Isusovo uskrsnuće? Kakva je budućnost religije? Što je najveći i najteži grijeh povijesnog kršćanstva? U što ne vjeruju nevjernici i u što stvarno vjeruju vjernici?“ Neka su od pitanja koja je Lončarić urednički istaknuo kao uvod u svaki od objavljenih tekstova. Na taj način privlači čitatelja i daje mu jasne smjernice za ono što ga očekuje u tekstu. „Želio sam tako grafički djelo približiti svakom čitatelju, jer tekstovi su tako i napisani. Osobno sam pripremajući knjigu u njih duboko uranjao, nekad morao i izroniti, uzeti zraka, ali ovo je iznimno vrijedna tema i vrijedni tekstovi.“

James Tissot: Isus se ukazuje svetim ženama

Uskrsna poruka riječkog nadbiskupa Mate Uznića
Ide pred vama u Galileju. Ondje ćete ga vidjeti. (Mt 28, 7)

U Galileji poganskoj Uskrsnuli i na nas čeka

Jesmo li spremni krenuti putem Galileje? Odnosno jesmo li spremni, nakon uskrsnoga jutra, napustiti utabani put pobožnika i hodočastiti novim putovima? I nadići predrasude prema našem sve više sekulariziranom svijetu te negativan stav zamijeniti pozitivnom otvorenošću i slušanjem?

Drage sestre i braćo, dragi prijatelji!

Za stolom posljednje večere, prije svoje muke, prema Evanđelju po Mateju, Isus je nagovijestio učenicima: „Svi ćete se vi još ove noći sablazniti zbog mene. Ta pisano je: Udarit će pastira i stado će se razbjeći. Ali kad uskrsnem, ići ću pred vama u Galileju“ (26, 31-32). I prvoga dana u tjednu, kad su Marija Magdalena i druga Marija došle na Isusov grob, susreću anđela koji im govori: „Hajde, vidite mjesto gdje je ležao pa pođite žurno i javite njegovim učenicima da uskrsnu od mrtvih. I evo, ide pred vama

u Galileju. Ondje ćete ga vidjeti“ (28, 6-7). Potom susreću i samoga uskrslog Isusa koji ih šalje učenicima da im prenesu njegove riječi: „Idite, javite mojoj braći da pođu u Galileju! Ondje će me vidjeti“ (28, 10).

Galileja, koju su još nazivali i Galileja poganska, odnosno „Galileja naroda“, bila je sjeverna pogranična pokrajina Palestine, mjesto križanja važnih trgovačkih putova i zbog toga susretište različitih naroda, kultura i vjera. Zato u religioznom smislu nije bila previše ortodokсна, poput Judeje, čije je središte bio Jeruzalem.

Upravo u Galileji Isus je proživio najveći dio svoga zemaljskog života. Ondje je u nazaretskoj skrovitosti tridesetak godina živio običnost naše ljudske svakodnevice. Ondje je započeo svoje djelovanje, tumači Matej, prema proročanstvu proroka Izaije: „Zemlja Zebulunova i zemlja Naftalijeva, put uz more, s one strane Jordana, Galileja poganska – narod što je sjedio u tmni svjetlost vidje veliku; onima što mrkli kraj smrti obitavahu svjetlost jarka osvanu“ (4, 15-16). Ondje je također izabrao i pozvao svoje učenike da ga slijede: „Prolazeći uz Galilej-

Uskrsna poruka riječkog nadbiskupa Mate Uznića Ide pred vama u Galileju. Ondje ćete ga vidjeti. (Mt 28, 7)

Fotografije: D. Delonga

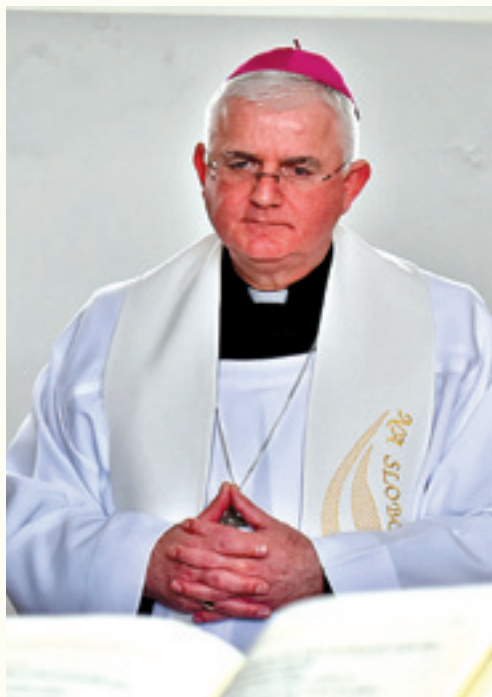

„ Jesmo li spremni priznati da nije samo svijet kriv što ostaje obitavati mrkli kraj smrti, nego smo to i mi jer nerijetko za svijet imamo samo riječi osude umjesto da mu ponudimo riječ utjehe i Radosnu vijest evanđelja?

sko more, ugleda dva brata, Šimuna zvanog Petar i brata mu Andriju, gdje bacaju mrežu u more; bijahu ribari. I kaže im: Hajdete za mnom, učinit ću vas ribarima ljudi“ (4, 18-19).

Dok kročimo sinodalnim hodom, na koji nas je pozvao papa Franjo, vrijedi nam se sjetiti anđelova poziva da pođemo u Galileju kako bismo vidjeli Uskrsloga. I nas sinodalni hod poziva tražiti Uskrsloga u Galileji, odnosno na periferijama naše Crkve. Ne trebamo Uskrsloga tražiti među pravovjernima i istomišljenicima – već među poganima i neistomišljenicima. Ne trebamo ga tražiti u svetome gradu Jeruzalemu – već među onima koji sjede u tmuni i obitavaju mrkli kraj smrti. Češki teolog Tomaš Halik smatra da je upravo s onu stranu vidljivih granica Crkve Galileja današnjice prema kojoj nam je ići kako bismo tamo donijeli Krista, ali i kako bismo tamo i sami pronašli svjetlost koja vodi u život.

Jesmo li spremni krenuti putem Galileje? Odnosno jesmo li spremni, nakon uskrsnoga jutra, napustiti utabani put pobožnika i hodočastiti novim putevima? I nadići predrasude prema našem sve više sekulariziranom svijetu te negativan stav zamijeniti pozitivnom otvorenošću i slušanjem? Jesmo li spremni priznati da nije samo svijet kriv što ostaje obitavati mrkli kraj smrti, nego smo to i mi jer nerijetko za svijet imamo samo riječi osude umjesto da mu ponudimo riječ utjehe i Radosnu vijest evanđelja? I krenuti na put, napustiti ugodnost vlastitih kružoka, sigurnost naših „svetih gradova“ jer – Krist nas zove u Galileju!

Ne trebamo Uskrsloga tražiti među pravovjernima i istomišljenicima - već među poganima i neistomišljenicima. Ne trebamo ga tražiti u svetome gradu Jeruzalemu - već među onima koji sjede u tmuni i obitavaju mrkli kraj smrti.

Ne bojmo se! U Galileji poganskoj Uskrsnuli i na nas čeka. Ondje ćemo ga vidjeti! On je u Galileji započeo svoje djelovanje. I tamo je pronašao ribare, učinio od njih učenike i prozvao ih prijateljima. On i u Galileji današnjice želi nastaviti svoje djelovanje. Zato i nas zove tamo, u Galileju. Želi da i mi postanemo njegovi učenici i ribari ljudi.

Iz Galileje, s onu stranu vidljivih granica Crkve, Uskrsnuli želi obnoviti Crkvu u njezinu središtu, kako bi je ponovo poslao do kraja zemlje i na periferije svijeta da nastavi djelo njegove ljubavi i spasenja za sve. Nema tih granica koje bi nekoga mogle odijeliti od ljubavi Kristove, ljubavi kojom on ljubi nas i svakoga čovjeka. Ipak, da bismo to razumjeli i da bismo to pretvorili u svoje poslanje, potrebno se uvijek ponovo vraćati u Galileju kako bismo se uvijek ponovo mogli izgrađivati kao Isusovi učenici i prijatelji. I slijediti Isusa putovima Galileje, korak po korak, iz događaja u događaj i tako sve dok ne postanemo sposobni u križevima i patnjama svoje izranjene braće i sestara, osobito onih na periferijama Crkve i svijeta, pronaći i prepoznati Uskrsloga i njegove rane. I onima koji sjede u tmuni svijeta navijestiti radost Uskrsa.

Sa željom da i u Galileji današnjice prepoznamo i susretujemo Uskrsloga, s njim se družimo i svima ga navješćujemo, svima od srca čestitam i želim radostan i blagoslovljen Uskrs!

Mate, nadbiskup

Korizmeno-uskrсна poruka gopićko-senjskog biskupa Zdenka Križića
 „Tražite Gospodina dok se može naći, zovite ga dok je blizu!“ (Iz 55, 6)

Tražiti Boga iskrena srca znači željeti ga uvijek imati uza se

Ako je nečiji život vjernički autentičan, takav drugima svjedoči lijepo i privlačno Božje lice, a ako život nije autentičan, takvi pridonose da se Božje ime grdi i profanira među ljudima (Rim 2, 24). U tom smislu možemo reći da je Božja prisutnost vidljiva u svijetu onoliko, koliko je vidljiva vjernička autentičnost.

Danas možemo čitati razne tekstove te čuti razgovore i komentare kako je vjera u krizi, broj vjernika u stalnom opadanju, sve više ljudi napušta Crkvu, broj ateista raste, a još više rastu indiferentni prema Bogu. Dakako, ne možemo biti ravnodušni prema tim statistikama, a da ne postavimo pitanja: Zašto je to tako? Kolika je tu odgovornost nas vjernika, redovništva i klera?

S druge strane, treba vidjeti kakvu to vjeru i kakvog to „boga“ ljudi napuštaju? Koliko se tu uistinu radi o ljudima vjere koji su se razočarali u Boga i u Crkvu, a koliko su u pitanju osobe koje su doduše, krštene, ali im je odnos s Bogom i s Crkvom gotovo nikakav? Tko je upisan u maticu krštenih, ne znači da je samim time i vjernik. Bez osobnog traženja Boga i izravnog susreta s njim, nema pravog vjernika.

Događa se često da se Boga odriču oni koji ga nikada nisu upoznali, a vjere oni koji su imali daleko više praznovjerna nego vjere. Možda je i dobro da se takva vjera posve ugasi, jer tada postoji veća mogućnost jednom doći do pravog svijetla vjere.

Čovjek vjernik ne smije nikada pomisliti da je Boga dostatno upoznao i da ga je jednom zauvijek našao. To bi bio siguran put praznjenja i slabljenja u vjeri. Istinski vjernik je onaj koji Boga nosi u srcu i stalno traži u želji da ga bolje upozna i uđe s njim u što prisniji odnos.

Psalam 63. počinje riječima: „O, Bože, ti si Bog moj, gorljivo tebe tražim.“ Ovo ne govori čovjek koji Boga traži zato što ga ne poznaje. Ovo izjavljuje čovjek vjernik koji zna da se Boga ne može staviti u džep ili objesiti oko vrata i tako biti siguran da ga uvijek ima sa sobom, bez obzira je li na njega misli ili s njim komunicira. Pisac ovog psalma je čovjek koji čvrsto prijanja uz Boga i veli mu: „Ti si Bog moj.“ Međutim, također je duboko svjestan, ako Boga ne bude

trajno tražio, završit će u zaboravu Boga ili u nekom obliku idolatrije. Vjerovati, znači iskustiti Božju ljubav i uzvratiti Bogu ljubav iz dubine svog srca; na što je navezано naše srce, to će nam postati i „bogom“. Isus je jednom zgodom upozorio: «Gdje je tvoje blago ondje će biti i tvoje srce.» (Mt 6, 21). To znači: na što je navezано tvoje srce, do čega najviše držiš, to će postati i tvoj bog. Međutim, često u životu nekih koji se nazivaju vjernicima ima nažalost više idolatrije negoli prave vjere. Čovjek svojim životom pokazuje do koje mjere je vjernik i tko je i kakav je njegov Bog. Ako je nečiji život vjernički autentičan, takav drugima svjedoči lijepo i privlačno Božje lice, a ako život nije autentičan, takvi pridonose da se Božje ime grdi i profanira među ljudima (Rim 2, 24). U tom smislu možemo reći da je Božja prisutnost vidljiva u svijetu onoliko, koliko je vidljiva vjernička autentičnost.

Biblija nam na mnogo mjesta ponavlja da se Boga ne može vidjeti na zemlji, jer su naše ljudske oči za to nespособne, ali i stalno naglašava kako je moguće vidjeti znakove Božje prisutnosti i njegova djelovanja u našem životu. Crkva nas poziva da budemo pozorniji na te znakove jer nam se Bog po njima objavljuje i šalje važne poruke za naš konkretni život. Nažalost, događa se da mnoge od tih znakova koje primijetimo neutraliziramo, ili ih interpretiramo kako nam odgovara te zbog toga ne prepoznamo Božju blizinu i njegovu poruku.

U svojim zapisima jedan argentinski pisac bilježi kako je jednoga dana, dok je bio dječčić, upitao svoga djeda, koji je bio vjernik: gdje se nalazi Bog? Djed je, veli on, samo pokazao ozbiljno i smrkuto lice i ništa nije odgovorio. Nakon izvjesnog vremena postavio je i svom ocu isto pitanje. Ali ni on nije znao odgovoriti i umro je s osjećajem

Korizmeno-uskrсна poruka gospićko-senjskog biskupa Zdenka Križića „Tražite Gospodina dok se može naći, zovite ga dok je blizu!“ (Iz 55, 6)

Foto: FaithWorks

Bog nas iznenađuje time što se često očituje tamo gdje ga najmanje očekujemo. Tako je bilo i u Isusovom slučaju: očitovao se na križu na kojem On umire. I rođen je tamo gdje nitko nije očekivao: u štali. Tko traži Boga mora računati s ovakvim paradoksima: Bog je i na mjestima koja izgledaju najmanje prikladna da bi on tu bio. Mnogima je teško povjerovati da je Bog na poseban način tamo gdje živi siromah, patnik, čovjek koji je udaren nepravdom, koji je ponižen i pogažen... Siromah nema nigdje svoje mjesto, uvijek je odgurnut. Ni Bog nema svoje mjesto i čovjek mu ga ne može odrediti. On je s onima koji nemaju mjesta. Možda ga je mnogima baš zato teško naći.

da je ostavljen od Boga. Starijeg brata, veli, nije niti htio pitati, jer što bi mi on, kao drvo-sječa, znao na to odgovoriti? Ipak, i njega je jednom pitao, zna li on gdje se nalazi Bog? Bratov odgovor bio je kratak: „Znam sigurno da u štali nije.“

Ne znati gdje je Bog, a znati gdje ga sigurno nema, očiti je znak da Boga ne poznaje, jer se nije osobno susreo s njim u svojoj nutrini. Naše srce je glavno mjesto susreta s Bogom i ne tražiti ga u njemu teško će se naći. Zakej u Evanđelju htio je samo vidjeti Isusa, ali tako se ne bi dogodio susret. Zato ga Isus skida s drveta i vodi u njegovu kuću, odnosno, u njegovu nutrinu i tu se događa susret koji je radikalno promijenio Zakejev život. Kada čovjek nađe Boga u svome srcu, naći će ga i u svim drugim životnim situacijama bez obzira koliko bile teške.

U koncentracijskim logorima, kako piše E. Wiesel, Hebreje su prisiljavali da budu prisutni dok su vješana njihova djeca. Mnogi su tada žarko molili Boga da to spriječi, ali im molitve nisu bile uslišane. Čuo se i jedan vapaj pun grča: «Pa, Bože gdje si sada»? Na taj vapaj uzvratilo je jedan od prisutnih riječima: «Bog je tu, obješen je».

Nešto slično dogodilo se i u Isusovu slučaju. Prisutni su dovikivali: „Ako si Sin Božji, siđi s križa!“ (Mt 27, 40). Nije na križu prepoznat kao Sin Božji. Ali Bog je bio baš tu: obješen, raspet. Ubrzo je to ispovjedio jedan pogani riječima: «Zaista je ovaj čovjek bio Sin Božji!» (Mk 15, 39). Isus ostavljen od svih, do kraja ponižen, umire na križu. Bilo je malo onih koji su tu uspjeli prepoznati Božju nazočnost. Bog nas iznenađuje time što se često očituje tamo gdje ga najmanje očekujemo. Tako je bilo i u Isusovom slučaju: očitovao se na križu na kojem On umire. I rođen je tamo gdje nitko nije očekivao: u štali. Tko traži Boga mora računati s ovakvim paradoksima: Bog je i na mjestima koja izgledaju najmanje prikladna da bi on

tu bio. Toliki su ga susreli u patnjama koje su imale izgled prokletstva. Isus se poistovjetio sa siromašnima, gladnima, patnicima, utamnichenima... Nije baš lako prepoznati Boga u ovim osobama. Mnogima je uopće teško povjerovati da je Bog na poseban način tamo gdje živi takav čovjek: siromah, patnik, čovjek koji je udaren nepravdom, koji je ponižen i pogažen... Siromah nema nigdje svoje mjesto, uvijek je odgurnut. Ni Bog nema svoje mjesto i čovjek mu ga ne može odrediti. On je s onima koji nemaju mjesta. Možda ga je mnogima baš zato teško naći.

Ljudi su trajno željeli lokalizirati Boga jer im je onda s takvim Bogom lakše manipulirati. Kada znaju gdje je, onda tu dođu: malo se pomole, pokade, dadu neki prilog... a potom ostave to mjesto i Boga u njemu. Ne nose ga sa sobom jer ih je strah da bi im njegova blizina smetala, jer bi mogao štošta vidjeti i čuti, što nije dobro vidjeti i čuti. Tako neutraliziraju Boga ne dopuštajući mu da se miješa u njihove svakodnevne poslove i planove. Kada potom, u životu nadodu trpljenja ili porazi, dolaze čuđenja, kako Bog to dopušta, zašto štiti, zašto ništa ne poduzima. Neki tada postavljaju pitanje: „Gdje je Bog?“ Ali ne idu dalje tražiti odgovor. Odgovor se neće naći dok ne postave i ono drugo pitanje: „Gdje sam ja?“ Nije slučajno da je baš to i prvo pitanje koje je Bog uputio čovjeku: „Gdje si?“ (Post 3, 9). Na njega je potrebno odgovarati tijekom cijelog života. U životu je najčešće tako: kada sve ide „normalno“, bez posebnih uznemiravanja, Boga se ne traži. Ali onda kada dođu poteškoće, ne uspijeva se naći. Sam Bog ovakve opominje: „Kad navali na vas nevolja i muka, tada ćete me zvati ali se ja neću odazvati, tražit ćete me, ali me nećete naći.“ (Izr 1, 27-28). Bog želi biti čovjeku prijatelj i životni suputnik, a ne neki automat kojemu se dolazi samo kada što treba.

Prorok Jeremija naviješta narodu, koji u nevolji traži Boga i njegovu pomoć, da će naći Boga kada ga budu tražili iskrena srca (Jr 29,13). Tražiti ga iskrena srca, znači željeti ga uvijek imati uza se, ne samo u nekim situacijama.

Prorok Izaija poziva narod riječima: „Tražite Gospodina dok se može naći, zovite ga dok je blizu!“ (55, 6). To su posebno milosna vremena koja Bog nudi pojedincu i narodu. Isti prorok donosi Božje poruke: „U vrijeme milosti ja ću te uslišiti, u dan spasa ja ću ti pomoći.“ (49, 8). Te Božje riječi navodi apostol Pavao u Drugoj poslanici Korinćanima s naglaskom: „Evo, sad je vrijeme milosno; evo, sad je vrijeme spasa!“ (6, 2).

Ove proročke riječi odzvanjaju posebno u korizmenom vremenu koje je za Crkvu osobito milosno vrijeme, ponuđeno vjerniku da duhovno obogati sebe, svoju obitelj i širu zajednicu. Zato je potrebno intenzivnije druženje s Bogom u molitvi, veća familiarnost, prisnost s Božjom riječju i jača zauzetost na planu djela ljubavi. To je najsigurniji put traženja i otkrivanja uvijek novog Božjeg lica i njegova srca. To je jamstvo za prepoznavanje prisutnosti Uskrsloga u našem životu, jer dao nam je jamstvo da je s nama u sve dane do svršetka svijeta. Od te istine nećemo imati puno koristi ako tu njegovu prisutnost ne prepoznamo očima srca.

Kakav će nam biti Uskrs, zavisi od toga kakva nam je bila korizmena priprava. Molimo Gospodina, draga braćo i sestre, da nam svima ova korizma bude posebno milosno vrijeme koje će obogatiti naš život, ispuniti ga svijetlom, radošću i snagom – darovima koji dolaze odozgo – da bismo na blagdan Isusova uskrsnuća doživjeli istinu uskrsnuća koje mora imati svoje početke ovdje na zemlji.

Zdenko, biskup

Vjeronaučna olimpijada

Prvo mjesto osvojila je Osnovna škola Zrinskih i Frankopana s mentoricom Tinom Koščak, a od srednjih škola Gimnazija i strukovna škola Bernardina Frankopana Ogulin s mentoricom Anom Stipetić

Natjecanje iz vjeronauka - vjeronaučna olimpijada - učenika osnovnih i srednjih škola Gospičko-senjske biskupije održano je 16. ožujka u Osnovnoj školi Zrinskih i Frankopana u Otočcu. Tema natjecanja bila je „Naša draga svetišta“.

Susret je započeo programom koji su s učenicima pripremili vjeroučitelji ove škole: Tina Koščak, mentorica školske ekipe, Dario Koščak i Dražena Rubčić. Riječi pozdrava i dobrodošlice uputili su ravnateljica škole Jasminka Devčić, otočki župnik, dekan, generalni vikar i predstojnik Katehetskog ureda Marinko Miličević, gradonačelnik Grada Otočca Goran Bukovac i gospičko-senjski biskup Zdenko Križić koji je službeno otvorio natjecanje. Natjecanje osnovnih škola vodila je vjeroučiteljica Gordana Bertović, a srednjih predsjednik Biskupijskog-međužupanijskog povjerenstva i član Državnog povjerenstva za natjecanje vjeroučitelj Franje Puškarić.

Prvo mjesto osvojila je Osnovna škola Zrinskih i Frankopana s mentoricom Tinom

Košćak, a od srednjih škola Gimnazija i strukovna škola Bernardina Frankopana Ogulin s mentoricom Anom Stipetić. Drugo i treće mjesto u kategoriji osnovnih škola osvojile su Osnovna škola dr. Franje Tuđmana Korenica s mentoricom Ivanom Ivančević i Osnovna škola dr. Jure Turića Gospić s mentoricom Jelenom Majer. U kategoriji srednjih škola drugo i treće mjesto osvojile su Srednja škola Pavla Rittera Vitezovića Senj s mentoricom Anom Tomljanović i Gimnazija Gospić s mentoricom Leonardom Ružička. Nakon proglašenja rezultata, svim ekipama i njihovim mentorima ravnateljica škole Jasminka Devčić, predstojnik mons. Miličević i tajnica Katehetskog ureda s. Robertina Medven uručili su priznanja i knjigu „Majka Božja od Krasna“.

Prvi put su ove godine priznanjem i malom slatkom „nagradom“ nagrađeni učenici koji su ostvarili najbolji pojedinačni uspjeh u natjecanju, odnosno u rješavanju pismenog testa. To su Carlos Erceg iz Osnovne škole Zrinskih i Frankopana Otočac i Barbara Devčić iz Srednje škole Pavla Rittera Vitezovića u Senju. Pobjedničke ekipe ići će na državno natjecanje koje će biti održano od 8. do 10. svibnja 2023. godine u Pregradi.

Josip Anušić

Blagovijest u gospičkoj katedrali

Naslovni blagdan gospičke katedrale Naviještenje BDM ili Blagovijest slavili su svečanim euharistijskim slavljem, koje je 25. ožujka predvodio donedavni zadarski nadbiskup i predsjednik HBK Želimir Puljić, mnogi prisutni koje je na početku pozdravio i predstavio gospičko-senjski biskup mons. Zdenko Križić. Suslavili su Mate Uzinić, riječki nadbiskup i metropolit, po prvi puta Milan Zgrablić, nadbiskup zadarski te Ivan Štironja, biskup porečki i pulski, Ivica Petanjak, biskup krčki i Tomislav Rogić, biskup šibenski te drugi uzvanici. Pjevanje je predvodio katedralni zbor pod vodstvom i uz glazbenu pratnju Nikole Perišića. Ovom misnom slavlju pridružili su se i vjernici hodočasnici iz raznih župa naše biskupije.

s. Robertina Medven

Sabor biskupa Riječke metropolije

Po prvi put u ovom sazivu Sabor biskupa Riječke metropolije održan je na svetkovinu Blagovijesti, u subotu 25. ožujka, u Biskupskom ordinarijatu u Gospiću, pod predsjedanjem riječkog nadbiskupa i metropolita Mate Uzinića. Na sastanku su sudjelovali: krčki biskup Ivica Petanjak, novi porečki i pulski biskup Ivan Štironja, gospičko-senjski biskup Zdenko Križić i riječki nadbiskup u miru Ivan Devčić. Biskupi su raspravljali o zajedničkim metropolitanskim ustanovama s posebnim osvrtom na neka nova pitanja i izazove. Predstavljena su izvješća o radu Metropolitanskog pastoralnog instituta o čemu je govorila predstojnica Natalija Bogović, o

radu Pripravnčkog sjemeništa sv. Ivan Pavao II. govorio je rektor Ivan Devčić ml., zatim izvješća o radu Interdijecezanskog ženidbenog suda I. stupnja, izvješće Metropolitanskog ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba i izvješće o radu Bogoslovnog sjemeništa Ivan Pavao II. pročitao je generalni vikar Riječke nadbiskupije i tajnik Metropolije Mario Tomljanović.

Biskupima Riječke metropolije svoje izvješće s kontinentalnog zasjedanja Sinodalne skupštine u Pragu predstavili su delegati s. Marta Carti i dr. sc. Marko Medved. Biskupi su promišljali o mogućnosti zajedničkih sinodalnih koraka Riječke metropolije te o pitanju Teologije u Rijeci.

Krpelji

Kako bismo što sigurnije boravili u prirodi, dobro je imati osnovna znanja o ovim sitnim člankonošcima, o zdravstvenim rizicima koje oni predstavljaju za ljude, kao i o načinima zaštite.

Priredio: Ivan Host

Vrijeme leti. Još se nismo ni okrenuli, a već je prošla zima i stiglo je proljeće. A s proljećem već primjetno duži dani i sve ljepše vrijeme. Ono nas izaziva da više boravimo u prirodi i uživamo na svježem zraku i zrakama sunca. To je neosporno dobro za naše zdravlje i značajno doprinosi dobrom raspoloženju. No bezbrižno šetajući prirodom obično ne razmišljamo o vrlo sitnim, gotovo neuočljivim, životinjicama - krpeljima. Ipak trebamo na to paziti, jer krpelji mogu prenositi potencijalno opasne zarazne bolesti.

Najbrojniji u proljeće

Krpelji su člankonošci koji pripadaju razredu paučnjaka, redu grinja. S obzirom na to da su za njihovu aktivnost vrlo važni ugodna temperatura i vlažnost zraka, krpelji su najbrojniji i najaktivniji u proljeće i početkom ljeta. Najčešće ih nalazimo u prizemnom sloju rubnih područja šuma i parkova, u grmlju i niskom raslinju, po šikarama i u visokoj travi nepokošenih livada.

Krpelj ima mali radijus kretanja. Odrasla jedinka može se kretati maksimalno nekoliko metara u potrazi za hranom. Krpelji svoju žrtvu ne traže aktivno kao npr. komarci, žrtve ih moraju same pokupiti. Krpelj se popne na vršak trave ili graničice grmlja i tu nepomično čeka da se približi žrtva. Kada životinja ili čovjek dotakne biljku i krpelja, on se svojim nožicama zakači i prijeđe na njih. Tek onda polako (i više sati) traži najpovoljnije mjesto na tijelu, gdje će svojim oštrim rilcem ubosti u kožu i sisati krv.

Zaraza samo na određenim područjima

Krpelji za svoj razvoj i razmnožavanje trebaju krv. Zbog toga povremeno ili trajno žive kao nametnici na kralježnjacima - posebno na sisavcima i pticama - kojima sišu krv. Veličina tijela krpelja ovisi o količini posisane krvi. Tako je odrasla ali gladna krpelj duga tek oko 4 mm (0,4 cm), a kada se nahrani krvlju može biti duga i do 15 mm (1,5 cm). Krpelji se zaraže prilikom hranjenja na šumskim životinjama, a zarazu mogu svojim ubodom prenijeti i na čovjeka ako se on nađe u njihovom pri-

rodnom okolišu. Uzročnici bolesti prenose se sa zaraženog krpelja i na nove generacije pa su stoga krpelji, osim prenosioca i rezervoari uzročnika.

Na sreću, samo mali broj krpelja nosi uzročnike bolesti. Najčešće bolesti koje mogu prenositi krpelji su: borelijoza, erlihioza, rikecijoza, krpeljni meningoencefalitis. Njihovo pojavljivanje ovisno je o prirodnom staništu prenosioca (krpelja), te se ove bolesti pojavljuju samo na određenim područjima. Uvijek je poželjno da se prije izleta dobro informirate postoji li na određenom području rezervoar bolesti, jer se onda treba opreznije ponašati.

Zaštita od krpelja

Većina bolesti koje nastaju nakon ugriza krpelja mogu se spriječiti samim izbjegavanjem kontakta s krpeljima ili pravovremenim i pravilnim uklanjanjem krpelja s tijela. Krpeljni meningoencefalitis, se može spriječiti i cijepljenjem.

- Izbjegavajte hodanje kroz visoku travu, grmlje, sjedenje i ležanje na tlu. Također izbjegavajte odlaganje odjevnih predmeta na grmlje ili drugo nisko raslinje.

- U prirodu uvijek idite prikladno odjeveni. Dugi rukavi i duge nogavice su obavezni. Najbolje je nositi jednoboju odjeću i to svijetlih boja. Na takvoj se odjeći krpelj lakše uočava. Koristite prikladnu obuću, najbolje čizme.

- Koristite tzv. repelentna sredstva. To su sredstva koja svojim specifičnim mirisom odbijaju krpelje i oni se ne pokušavaju prikačiti. Važno je ovim repelentima namazati (poprskati) otkrivene dijelove tijela i odjeću. Treba pročitati koliko dugo traje njihovo djelovanje i kada ih treba ponovno nanijeti.

- Kada nakon šetnje u prirodi dođete kući odmah presvucite odjeću i pažljivo pregledajte cijelo tijelo. Važno je pregledati pregibe i mjesta gdje je koža najtanja - npr. pazuh, oko pupka, prepone, na glavi iza uha.

- Korištenu robu nakon izleta odmah operite i to na temperaturi od 60 i više stupnjeva Celzijusa (>60°C). Pranje na manjim temperaturama - npr na 40°C - krpelji preživljavaju i time niste ništa postigli.

Vađenje krpelja

Ako se krpelj već učvrstio na koži treba ga ukloniti. Važno je krpelja ukloniti što prije - rizik od infekcije je veći što je boravak krpelja na tijelu duži. Krpelja je lakše ukloniti u prvih nekoliko sati nakon uboda. Treba ga izvaditi cijelog, skupa s glavom i rilcem kojim se drži u koži. To nije uvijek lako, jer rilce poput harpuna ima na sebi više nizova sitnih zubića usmjerenih u suprotnom pravcu od uboda.

- Uхватite krpelja pincetom neposredno uz kožu - na mjestu gdje usni aparat krpelja ulazi u kožu. Pincetu prije toga dezinficirajte alkoholom ili izlaganjem plamenu (vatri).

- Prilikom vađenja budite smireni i ne žurite. Možete biti mirni jer vađenje krpelja nije bolno. Lagano povlačite krpelj iz kože bez puno snage. Ne povlačite naglo i pogotovo ne stiskajte i ne gnječite krpelja. Nakon odstranjivanja krpelja mjesto uboda (ali i ruke) dobro operite vodom i sapunom, te dezinficirajte. Ako u koži zaostane rilce, koje se prepoznaje kao sitna tamna točkica, treba ga pokušati ukloniti sterilnom iglom. Ukoliko to ne uspije, nije potrebna daljnja intervencija, jer se ništa naknadno neće dogoditi - ono će se resorbirati ili će ga koža odbaciti.

Nikada nemojte na krpelja niti okolnu kožu nanositi nekakva sredstva - npr. premazivanje uljem, petrolejom, lakom za nokte i sl.. Naime to uzrokuje grčenje zakačenog krpelja, koji kroz rilce pojačano izlučuje slinu i „povrača“ u ranu. Time krpelj, ako je inficiran, može ubaciti veću količinu virusa i bakterija u organizam čovjeka.

Ako pak niste sigurni u svoju sposobnost vađenja krpelja, najbolje otidite do najbližeg liječnika koji će vam ga stručno izvaditi.

JURAJ IV. IZ SLAVNE LOZE ZRINSKIH

Obitelj Zrinski je ostala zlatnim slovima upisana u hrvatsku povijest pa i povijest Gorskoga kotara. Ovo je priča o jednome od zrinskih junaka, također veoma važnom, ali premalo poznatom.

Piše: Karmen Delač-Petković

Juraj IV. Zrinski bio je hrvatski plemić, veleposjednik, borac protiv Osmanlija i istaknuti član obitelji Zrinski. Roditelji su mu bili Katarina Zrinski, r. Frankopan i sigetski junak Nikola IV. Zrinski, poznat i kao Nikola Šubić Zrinski. Juraj je rođen u Čakovcu, 13. travnja 1549., a umro je 4. svibnja 1603. na svom posjedu – mjestu Vép kod grada Sambotela u Ugarskoj. Sahranjen je u danas uništenom obiteljskom mauzoleju pavlinskog samostana sv. Jelene Križarice, sada Šenkovec kraj Čakovca, koji je 1559. za svoju obitelj dao izgraditi Nikola Šubić Zrinski i gdje su počivali mnogi članovi te obitelji.

Zrinski su se pobrinuli da im sva djeca dobiju temeljito opće obrazovanje pa je i Juraj obrazovan u Italiji, a tečno je govorio i pisao više jezika. Nakon očeve pogibije došao je, sa samo 17 godina, na čelo obitelji i nastavio očevu borbu za obranu hrvatskih zemalja od Osmanlija. Neprekidno je ratovao protiv Turaka i ostvario je značajne pobjede u tome ratu: 1572. kraj Požege i 1587. sjeverno od Velike Kaniže u Mađarskoj. Kako bi mogao kontrolirati kretanje neprijatelja, zidao je utvrde i osmatračnice sa stalnom posadom, uz granicu Osmanskog carstva. Za radove je koristio svoje kmetove kojima je propisao tlaku. Jedna takva masivna kula sačuvana je u Brod Moravicama i kasnije prenamijenjena u crkveni zvonik. Međutim, još čekamo znanstvenu valorizaciju uloge obitelji Zrinski u povijesti brodmoravičkog kraja.

Juraj je stekao velike, gotovo neprekinute posjede od Jadranskog mora do današnjeg Gradišća, uz granicu Austrijskih Nasljednih Zemalja prema Turskoj. Radilo se o tako velikim imanjima da su, radi lakšeg upravljanja, podijeljena na tri velika vlastelinstva. Upravljanje tolikim posjedom bilo je izvan moći jednoga čovjeka pa je Juraj sam upravljao svojim sjevernim imanjima dok je u Ozlju i Bakru postavio svoje povjerenike.

Iz svojih je posjeda Juraj crpio velike novčane prihode, što naplatom vozarina odnosno maltarina, što prodajom poljoprivred-

nih proizvoda, osobito za opskrbu pograničnih vojnih jedinica. Ne treba zaboraviti ni ratni plijen prigrabljen uspješnim vojnim pohodima.

Zahvaljujući tome Zrinski su, unatoč teškim ratnim vremenima, uspjeli u svojim dvorcima zadržati visok životni standard. Juraj je naime posjedovao čitav niz utvrđenih dvoraca odnosno burgova. Utvrdi Čakovec i stanovnicima okolnih naselja je 1579. dodio povjelu s privilegijama odnosno status

zavice s lokalnom Crkvom i otpor domicilnog stanovništva.

Nije Juraj samo u tome bio pragmatičan, već i u pažljivom planiranju obiteljske ženidbene politike. Sam se ženio dvaput, a oba su mu tasta bili znameniti, moćni i vrlo bogati plemići. Iz braka s Annom d' Arco imao je sina Nikolu VI., a iz drugog braka sa Sofijom Studenberg imao je kćeri Barbaru, Elizabetu II. i Suzanu te sina Jurja V., kasnijeg hrvatskog bana. Juraj se pobrinuo da ih sve „pametno“ poženi. Izgleda da se Jurjeva djeca baš nisu slagala s njegovim stavovima jer su se, po očevoj smrti, sinovi vratili katoličanstvu.

Juraj je cijenio znanost i književnost pa je oko sebe okupljao onodobnu inteligenciju i književnike i pomagao tiskanje njihovih djela. Suradivao je s ponajboljim hrvatskim pjesnicima svoga doba, osobito s Dubrovčanima. Na njegov je poticaj 1574. Rudolf Hofhalter u Nedelišću otisnuo „Decretum Tripartitum“ Ivanuša Pergošića, To je feudalni zakonik odnosno zbornik hrvatsko-ugarskog privatnog prava. Zbornik je važan, kako za povijest hrvatskoga prava, tako i za hrvatsku

dijalektologiju, jer se radi o prvoj sačuvanoj tiskanoj kajkavskoj knjizi. Na svojem je imanju Monyorókerék (Eberau) u zapadnoj Ugarskoj 1585. ugostio tiskara Ivana Mandelca, koji je ondje do 1592. tiskao 14 knjiga.

Juraj IV. je dosljedno ostao na tragu djelovanja svojih predaka, uvelike utječući na politički, duhovni i kulturni život Hrvatske pa je još za života ušao u legendu, bio je hvaljen i slavljeno, o njemu su se pisale pjesme.

Iako mu nije bilo lako živjeti u sjeni slavnoga oca, Juraj je, kao ratnik i prosvjetitelj, a osobito kao domoljub, stekao vlastito važno mjesto u povijesti svoje obitelji i svoje domovine. Čitatelje koji o njemu žele više doznati upućujem na knjigu Nataše Štefanec iz 2001. god. pod intrigantnim naslovom „Heretik Njegova Veličanstva: povijest o Jurju IV. Zrinskom i njegovu rodu“, u kojoj je autorica dala vrlo zanimljiv presjek djelovanja čitave obitelji Zrinski, s težištem na 16. stoljeću.

Kako bi mogao kontrolirati kretanje neprijatelja, zidao je utvrde i osmatračnice sa stalnom posadom, uz granicu Osmanskog carstva. Jedna takva masivna kula sačuvana je u Brod Moravicama i kasnije prenamijenjena u crkveni zvonik. Međutim, još čekamo znanstvenu valorizaciju uloge obitelji Zrinski u povijesti brodmoravičkog kraja.

trgovišta. Godine 1599. obnovio je već dekadnutu utvrdu Ozalj koja je nekoć bila središte hrvatske kulture.

Obnašao je čitav niz važnih dužnosti u Hrvatsko-Ugarskom Kraljevstvu i bio veoma utjecajan na dvoru i u domovini, a titula kraljevog tavernika omogućavala mu je da uđe u krug od petnaest plemića najbližih kralju, a time i vrlo moćnih.

Zbog teške političke i ekonomske situacije u onodobnim hrvatskim zemljama Juraj se čvršće povezo s jakim srednjoeuropskim nego s oslabljenim hrvatskim plemstvom. U to se doba protestantizam naglo proširio Ugarskom i Austrijskim Nasljednim Zemljama pa se neko vrijeme činio nezaustavljivim. Kako je i obrana od Turaka dobrim dijelom ovisila o protestantskom financiranju, Juraj je, vjerojatno, zaključio kako mu je mnogo isplativije postati protestantom. Na svojim je posjedima katoličke svećenike zamijenio protestantskim pastorima, što je izazvalo tr-

Uskrsnuće tijela za nastavak identiteta svake osobe

Sv. Pavao nas uči da mrtvi uskrsavaju u "tijelu" i to je tijelo "duhovno". Dakle, uskrsli život je tjelesni život u zajedništvu s Bogom i s bližnjima.

Piše: Tomislav Zečević

Unutar Novoga zavjeta, izvan pavlovskih spisa, tijelo se uzima kao jedan čovjekov vid koji je nerazdvojiv od duše i koji predstavlja utjelovljenje čovjekovog "ja". To znači da tijelo nije samo tvar koja se može odvojiti od ljudske osobe već ljudsko tijelo, iako predodređeno za smrtnost, može biti uskrišeno. Sv. Pavao, sa svoje strane, razumije ljudsko tijelo kao predmet Božjeg milosrđa, jer ga je Krist otkupio od grijeha i smrti te ono pripada Kristu, kojem vjernici trebaju služiti i proslavljati ga u svome tijelu.

Uskrsnuće tijela preobražava "put i krv" tj. preobražava raspadljivo ovozemaljsko tijelo u ono neraspadljivo, prikladno za život vječni u kraljevstvu Božjem.

Kako bismo ispravno shvatili uskrsnuće tijela, trebamo prvo promisliti značenje samog tijela. Naime, tijelo ne predstavlja samo ukupnost udova već ono određuje i utvrđuje ukupnost čovjeka, tj. njegov osobni identitet (njegovu "ja"), koji ne prestaje niti iščezava u neku prazninu nakon smrti, nego nastavlja postojati također u uskrsnom životu. Tako u 10. poglavlju Evanđelja po Luki, u drugom dijelu 20. retka čitamo "Radujte se što su vam imena zapisana na nebesima" (Lk 10, 20). Stoga, kada tvrdimo kako su "naša smrtna tijela" predviđena za uskrsnuće, zapravo govorimo kako smo "mi" sami ti koji ćemo biti uskrišeni.

Nadalje, naše tijelo je sredstvo međuljudskog priopćavanja koje se odvija upravo preko tjelesnosti po kojoj se otvaramo i

ulazimo u komunikaciju sa drugim ljudima. Dakle, već u svome tijelu "ja" sam nerazdvojivo vezan za Krista, jer moje tijelo jest i postoji za Gospodina, a Gospodin jest za moje tijelo, on je naš smisao i cilj našeg života u tijelu. Njega smo pozvani proslavljati čitavim svojim životom i svojim tijelom.

O povezanosti svakog pojedinog vjernika s Kristom već u tijelu i o uzvišenosti tog istog tijela, kao i o pozivu na proslavu Gospodina u svome tijelu, čitamo u 6. poglavlju Prve poslanice Korinćanima, točnije u 13., 14., 15. i 19. retku. U ovim recima Apostol Pavao, upozoravajući Korinćane protiv grijeha bludnosti, piše: "...ali ne tijelo bludnosti, nego Gospodinu, i Gospodin tijelu! Ta Bog koji je Gospodina uskrisio i nas će uskrisiti snagom njegovom. Ne znate li da su tijela vaša udovi Kristovi? ...Ili zar ne znate? Tijelo vaše hram je Duha Svetoga koji je u vama, koga imate od Boga, te niste svoji. Jer kupljeni ste otkupniom. Proslavite dakle Boga u tijelu svojem!" (1Kor 6, 13-15.19).

Uskrsnuće tijela preobražava "put i krv" tj. preobražava raspadljivo ovozemaljsko tijelo u ono neraspadljivo, prikladno za život vječni u kraljevstvu Božjem. U pojednostavljenom smislu, ovaj (prvi) zemaljski način postojanja nužno mora prestati kako bi mogao započeti novi nebeski život. Ovdje se očituje prekinutost i različitost postojanja između dvaju tijela (diskontinuitet). Ipak, u oba načina postojanja ostaje prisutna tjelesnost, iako na drugačiji i otajstveni način pri uskrsnuću od mrtvih. Dakle, pod pojmom "tijelo" sv. Pavao razumije cjelovitog čovjeka te kroz opstanak i neprekinutost "tijela" i tjelesnosti, kako pri zemaljskom naravnom tako i nebeskom duhovnom načinu postojanja, želi naglasiti opstanak (kontinuitet) osobnog identiteta svakog čovjeka, dakle našeg "ja".

Kako bi što bolje prikazao sličnosti i razlike dvaju načina postojanja, sveti pisac nam predočava Adama i Krista kao predstavnike zemaljskog i nebeskog čovjeka. Na njihovu primjeru sveti pisac objašnjava sličnosti i razlike između naravnog i duhovnog tijela. Prvo tijelo je stvoreno za zemaljsko postojanje i predodređeno za smrt (Adamovo tijelo), dočim je drugo tijelo, koje ćemo primiti u trenutku općeg uskrsnuća mrtvih, predodređeno za život vječni (Kristovo tijelo).

Sv. Pavao zapravo u cijelom 15. poglavlju Prve poslanice Korinćanima nastoji odgovoriti na dvostruko pitanje iz 35. retka istog poglavlja: "Kako uskrsavaju mrtvi? I s kakvim li će tijelom doći?" (1Kor 15, 35). Apostol objašnjava kako je uskrsnuće od mrtvih Božji zahvat te kako Bog koji je stvorio ovo naše naravno tijelo za zemaljski život može u skladu sa svojom voljom stvoriti i (novo) duhovno tijelo za uskrsli život. Preobrazba naravnog tijela u duhovno tijelo, koje možemo nazvati i novo stvaranje, događa se djelovanjem Duha Svetoga i posredstvom Isusa Krista. Naš Spasitelj je po svome uskrsnuću postao "životvorni duh" (usp. 1Kor 15, 45), odnosno temelj našeg uskrsnuća i jamac postojanja nebeskog života kojeg ćemo baštiniti u duhovnom tijelu kao što je i samo njegovo tijelo.

Ukratko rečeno, sv. Pavao nas uči da mrtvi uskrsavaju u "tijelu" i to je tijelo "duhovno". Dakle, uskrsli život je tjelesni život u zajedništvu s Bogom i s bližnjima. Takav život počinje već prije smrti, ali nalazi svoje ispunjenje u potpunoj otvorenosti Kristu i drugim uskrslim ljudima na nebu, u vječnosti. Upravo iz tog razloga možemo i moramo ustvrditi kako za sve nas, tako i za sv. Pavla, uskrsnuće ipak ostaje "otajstvo" vjere koje traži prosvjetljenje od Boga kako bismo ga potpunije razumjeli, prihvatili, vjerovali i živjeli u skladu s njime.

Sinodalno savjetovanje crkvenih zborova

IZDANCI I PRIJELOMI U VRIJEME PANDEMIJE

Crkveni glazbenici - svirači, dirigenti i pjevači - Riječke nadbiskupije okupili su se proteklih mjeseci dva puta na sinodalnom savjetovanju kako bi promišljali o svojim iskustvima vjere i rada sa zborovima za vrijeme pandemije i koje posljedice je ona ostavila na njih.

Piše: Andrejka Srdoč Geraci

Pandemija je predstavljala veliku kušnju i za sve zborove, ali ta činjenica je imala različite posljedice. U nekim zborovima je nakon pandemije nastao novi žar jer su ljudi shvatili koliko im pjevanje i druženje u zboru znači. Razvilo se jače zajedništvo, a pridružili su im se i novi pjevači. U nekim zborovima sve se prepopolovilo ili ugasilo.

Crkveni glazbenici - svirači, dirigenti i pjevači - Riječke nadbiskupije okupili su se proteklih mjeseci dva puta na sinodalnom savjetovanju kako bi promišljali o svojim iskustvima vjere i rada sa zborovima za vrijeme pandemije i koje posljedice je ona ostavila na njih. Iskustvo dijeljenja s drugima bilo je neprocjenjivo za razumijevanje kako Duh Sveti iznova stvara i obnavlja sve što je ranjeno i бесплодно i blagoslivlja sve ono što je dobro. On nam ukazuje što od nas želi u sluzenju našim kršćanskim zajednicama kroz crkvenu glazbu i prosvjetljuje nas u razlučivanju onoga što je manje korisno od onoga što je što je važnije. Osobnim razlučivanjem i metodom duhovnog razlučivanja u malim skupinama odgovorili su na dva temeljna pitanja: koji su bili novi izdanci odnosno ono lijepo, dobro korisno u župnom zboru za vrijeme pandemije? I drugo pitanje: koji su to bili prijelomi odnosno poteškoće s pjevačima i sviračima u župnoj zajednici? Evo kratke sinteze susreta.

NOVI IZDANCI

PITANJA: Koje novosti su se pojavile tijekom pandemije ili u novije vrijeme u župi? To mogu biti neki novi običaji, novi stavovi, akcije, prijedlozi ili važnije promjene koje su doživljene kao lijepe, značajne, korisne. Što osobno doživljam kao lijepo i smisleno u župnom zboru?

ODGOVORI

Za vrijeme pandemije i u najtežim situacijama mnogi zborovođe/svirači nisu

odustajali, nego su herojski nastojali održati zbor i pjevanje/sviranje u svojoj župi. Unatoč svemu željeli su biti zajedno. Voditelji zborova i pjevači bili su jako ustrajni. Neki zborovi su imali redovite probe i za vrijeme pandemije.

Tijekom pandemije u nekim župama bile su organizirane biblijske večeri, gdje se objašnjavalo tekstove crkvenih pjesama radi boljeg razumijevanja onoga što se pjeva. Neki susreti su bili organizirani i *on-line*.

Razvio se duhovni život u župi i zboru. Upravo uloga orguljaša je i poticati ljude na duhovni život.

Pandemija je učinila da jasno uvidimo kako ne možemo živjeti bez euharistije, čak je pomogla da dio liturgije dublje doživimo, više meditativno.

Poticajan primjer jednog zbora - koji nam se svima svidio - je običaj da nakon svake mise imaju osvrt na svoje pjevanje, ne samo tehnički, nego i kako su zajednici prenijeli pjevanje i je li njihovo pjevanje bilo molitva i povezano s liturgijskim činom. Oni nastoje pjevati jednostavnije pjesme, kako bi se i puk mogao uključiti. Postavilo se pitanje ljepimo li za Boga ili za vlastiti probitak?

U nekim zborovima je nakon pandemije nastao novi žar, jer su ljudi shvatili koliko im pjevanje i druženje u zboru znači. Razvilo se jače zajedništvo nego prije, a pridružili su se i novi pjevači. Došlo je do pomlađivanja zbora i novog maestra. Napravila se Facebook stranica zbora.

Mnoge osobe su rekle da su imale više vremena posvetiti se sebi kako bi narasle duhovno, ali i glazbeno (više su se posvetile vježbanju, sviranju i komponiranju).

Pjevači koji nakon svakodnevnog posla i obaveza u obitelji redovito dolaze na probe zbora zaslužuju divljenje zbog požrtvornosti. Svaki župnik bi trebao jako puno polagati važnosti na pjevače, dirigente i orguljaša.

PRIJELOMI

PITANJA: Koji su župni projekti, aktivnosti, važne akcije ili prijedlozi dovedeni u pitanje tijekom pandemije? Što mi je nedostajalo? Za koje prijedloge ili iskustva osobno smatram da zahtijevaju dublje promišljanje, a za koje mislim da više nisu aktualni? Što se dogodilo s pjevanjem i sviranjem u vašoj župnoj zajednici?

ODGOVORI

Zbog pandemije neki zborovi su ostali bez pjevača i svirača, a u nekima su se pridružili novi članovi. Ljudi koji su bili jako povezani sada različito misle, vidljiva je velika razdijeljenost stavova.

Smanjio se broj vjernika koji dolaze na mise kao i pjevača, još uvijek nije isti broj kao prije pandemije. Ponegdje ljudi nisu poštivali pravila i nije bilo puno tolerancije.

Vraćanje aktivnosti u župi je jako usporeno, puk je pasivan i dojam je da je indiferentan za bilo kakvu inicijativu.

Iako je malo članova zbora, pjevači izvršavaju svoje dužnosti koliko mogu, repertoar je smanjen i još nema pozitivnog pomaka.

U nekim zborovima pjevači su se odvikli od dolazanja na probe i sada ih je jako teško vratiti u stare aktivnosti. Neki pjevači i dalje dolaze, ali gledaju na sat na probi i ne zalažu se više kao prije. Možda zbog svoje dobi. U gotovo svim zborovima su pjevači stari, mladi se ne uključuju, pa i u župama gdje je bilo puno mladih sada ih više nema.

Jedan zbor se doslovno raspao i sad ga nova orguljašica nastoji obnoviti.

Pojavilo se pitanje - jesu li pjevači u očima puka netko tko spada u "elitu" (netko tko je "bliže oltaru"), do te mjere da se ljudi ne usuđuju pridružiti ili su ljudi jednostavno komotni i ne žele surađivati u župi?

Više pjevača je istaknulo potrebu tješnje suradnje svećenika i zbora, kao i zbora i ostalih zajednica u župi. U nekim župama to i postoji, tj. članovi zbora ujedno su i članovi ostalih zajednica (OFS-a, neki čiste i ukrašavaju crkvu i slično). Često pjevači ili orguljaši drže „tri kantuna“ u župi.

Kada mladi animiraju mise, onda dolaze puno mladih i bude lijepo, a kad ih nema, nema ni mladih. Oni žele promjene.

POTRESI SU NA PODRUČJU RIJEČKE NADBISKUPIJE OŠTETILI MNOGE CRKVE

Veliki potres koncem 1750. godine promijenio je lice Rijeke, koja se od srednjovjekovnog gradića opasanog bedemima počela pretvarati u značajnu luku i širiti nasipavanjem morskoga žala. Magnituda glavnog potresa, pretpostavljaju seizmolozi, bila je 5,7 s epicentrom u neposrednoj blizini Bakra.

Zapise o potresima na klanjskom području ostavio je narodni preporoditelj, hrvatski ban Matko Laginja (1852.-1930.)

Piše: Goran Moravček

Snažni potresi u Turskoj i Siriji, nedavno, kao i zemljotres u Ekvadoru u ožujku ove godine, izazivaju sućut sa žrtvama, ali i zebnju nas koji živimo na trusnim područjima. Riječko područje je, uz zagrebačko i južnodalmatinsko, seizmološki najaktivnije te si vjerojatno mnogi od nas postavljaju pitanje hoće li kakav razoran potres, kao onaj 1750. godine, ponovno pogoditi Rijeku i njezinu okolicu?

Seizmografi navode kako serije potresa u povijesti svjedoče da je riječko područje jedno od potresno najugroženijih u Hrvatskoj. Stručnjaci ističu kako su "potresi na tom složenom sustavu uglavnom uzrokovani reversnim rasjednima, koji se pružaju u smjeru sjeverozapad-jugoistok, sa žarištima potresa dubine do 20 km". Znanstvenici koji se bave potresima naglašavaju da nije moguće predvidjeti gdje i kada će se pojedini potres dogoditi te se možemo osloniti samo na pretpostavke prateći seizmičke aktivnosti pojedinih područja.

Na području Hrvatskog primorja potresi su koncentrirani u relativno uskom, priobalnom pojasu koji se pruža otprilike od Ilirske Bistrice u Sloveniji do Senja u duljini oko 100 km.

POVIJEST BILJEŽI NEKOLIKO POTRESA

U povijesti su se na ovom rasjedu događali i znatno jači potresi o čemu svjedoče crkvene kronike. Primjerice, dva snažna potresa bila su 1321. i 1323. godine, a također 26. ožujka 1511. grad je pogodio snažan potres. Koliko znamo, potres iz 1750. ostavio je najteže posljedice, ali je ujedno potakao novu urbanizaciju Rijeke. Magnituda glavnog potresa, pretpostavljaju seizmolozi, bila je 5,7 s epicentrom u neposrednoj blizini Bakra.

Serijski potresa kod Omišlja u kolovozu 1838. godine izazvala je štete ne samo na otoku Krku već i na području Hrvatskog primorja. Mnogo je kuća u Omišlju pretrpilo štetu od potresa, kao i župna crkva Uznesenja Marijina te njezin zvonik. Katedrala u Krku je ispucala. U Bakru se srušio zvonik župne crkve sv. Andrije i oštetio nekoliko obližnjih kuća. Oštećeni su u tom zemljotresu riječka katedrala, kaštel te nekoliko kuća u Starom gradu.

Zbog zemljotresa je početkom sedamdesetih godina 19. stoljeća čak i Rječina potekla iz novoga izvora. Do 1870. Rječina je izvirala ispod susjednog vrha Podjavorja, no taj izvor se zatrpao zbog snažnog potresa u blizini Klane te godine. Serijska potresa

započela je 28. veljače i trajala je sve do 8. srpnja 1870., a najsnažniji zemljotres zbio se 1. ožujka 1870. Nakon toga dogodila su se početkom svibnja još dva vrlo jaka potresa.

Zapise o potresima na klanjskom području ostavio je narodni preporoditelj, hrvatski ban Matko Laginja (1852.-1930.), tada učenik sedmog razreda Riječke gimnazije. Zbog trešnje zemlje na klanjskoj crkvi sv. Jerolima oštećen je svod i stube glavnog oltara te su prevrnuti svijetnjaci. U obližnjoj Studeni u crkvi sv. Mikule oštećen je oltar i srušen križ sa zvonika. U Liscu je zbog udara pomaknut cijeli oltar u crkvi, a popucali su i zidovi. I crkva sv. Vincenta u Škalnici imala je oštećen svod.

Najjači zabilježeni potres na kvarnerskom području zbio se 12. ožujka 1916. s epicentrom kod Novog Vinodolskog, magnitude 5,8. Taj je potres izazvao najviše štete u Grižanama, gdje je oštećeno više od stotinu kuća, a osjetio se također, prouzročivši štete, u Triblju, Senju, Brinju, Drežnici, Fužinama, Liču, Vratima, Baškoj na otoku Krku. Najjači naknadni potres zabilježen je 14. srpnja 1916., lokalne magnitude 5,4. Magnituda najjačeg potresa od 4,7, koji se u zadnje vrijeme osjetio u Rijeci, dogodio 22. travnja 2014. s epicentrom kod Pivke u Sloveniji.

Crkva sv. Andrije u Bakru srušena je u potresu 1750. Svoj današnji izgled treća po veličini crkva u Hrvatskoj, a od nje su monumentalnije samo zagrebačka prvostolnica i đakovačka katedrala, dobila je tek 1852. godine

Grižane su stradale u potresu 1916.

VELIKI POTRES 1750. GODINE

Pripremajući djelo o sakralno-povijesnoj baštini, naišao sam na više zapisa i svjedočanstava o snažnom podrhtavanju zemlje na širem riječkom području sredinom 18. stoljeća. Serija potresa počela je u noći 28. studenoga 1750. Prema zapisu jednog isusovačkog redovnika, podrhtavanje zemlje, a procijenjeno je kako je bilo oko 3 000 većih i(li) manjih udara, nastavili su se sve do 17. prosinca. Od zemljotresa se srušio riječki Gradski toranj te su oštećene crkve Uznesenja Marijina (Assunta), sv. Roka, sv. Tri Kralja, sv. Jurja na Trsatu, isusovački kompleks i samostan benediktinki u Starom gradu. Stradale su kuće Peri, Minoli, Zanchi i mnoge druge. Stradala je znatno i župna crkva sv. Jurja na Trsatu, a obližnji frankopanski kaštel pretrpio je prilične štete te je bio zapušten sve dok ga nije kupio i obnovio feldmaršal Laval Nugent dvadesetih godina 19. stoljeća.

Nakon što je oštećena u potresima 1750., tadašnja središnja riječka crkva, Assunta, bila je ubrzano obnavljana. Oltar sv. Filipa Nerija podignut je 1753. godine s oltarnom slikom koju je potpisao franjevački umjetnik Valentin Metzinger. Na slici su prikazani sv. Filip Neri i sv. Emidio, zaštitnik od potresa te panorama Rijeke stradale u potresu 1750. godine. Žrtvenik je posvetio 15. travnja 1754. godine pulski biskup Andrea Balbi. Od 1751. održavane su u Rijeci procesije u čast sv. Filipa Nerija, a 1753. je splitski nadbiskup darovao Kaptolu relikvije toga svetca. Obnova crkve Uznesenja Marijina uglavnom je dovršena 1755., dok je pročelje uređeno u neoklasicističkom slogu 1826. godine prema zamisli Josepha Storma te Adama Olfa.

Oni koji su sredinom 18. stoljeća zbog serije zemljotresa ostali u Gradu sv. Vida bez krova nad glavom privremeno su sagradili nastambe daščara, koje su bile nanizane izvan gradskih

zidina uz morsk obalu, od samostana kapucina na Žabici do fratarske Brajde na lijevoj obali Rječine. Osim zemljotresa, uplašenim Riječanima nevolje je zadavala i obilna kiša te zamućeni izvori pitke vode.

U Bakru je tijekom tadašnje serije potresa porušena župna crkva sv. Andrije apostola te je desetljećima stajala kao razvalina. Svoj današnji izgled treća po veličini crkva u Hrvatskoj, a od nje su monumentalnije samo zagrebačka prvostolnica i đakovačka katedrala, dobila je tek 1852. godine u doba župnika Vjenceslava Šoića, kasnijeg senjsko-modruškog biskupa.

Potres je nanio velike štete i Grobniku. Kapele sv. Bartola u Cerniku, sv. Marine u Majuru i sv. Jeronima bile su ruševine te je senjsko-modruški biskup Juraj Vuk Čolić (1745.-1764.) naredio neka se zatvore.

Veliki potres koncem 1750. godine promijenio je lice Rijeke, koja se od srednjovjekovnog gradića opasanog bedemima počela pretvarati u značajnu luku i širiti nasipavanjem morskoga žala. Prije Velikog potresa, car Karlo VI. otvorio je 1728. godine Karolinsku cestu, koja je Rijeku preko vrleti Gorskog kotara povezala s panonskim žitnicama najavivši gospodarski uzlet grada. Carica Marija Terezija je nakon velikog potresa 3. studenoga 1753. odobrila gradnju riječkog Novog grada, tzv. Civitatis novae. Za taj je projekt odredila iznos od 8 000 forinta. Plan je predviđao da se na prostoru pred Gradskom urom do morske obale osigura novi gradski prostor nasipavanjem zemljišta.

Plan proširenja grada zamislio je 1756. godine inženjer Candida, a potom 1785. godine i Antonio Gnamb. Teren za gradnju dobiven nasipavanjem pružao se u prvo vrijeme od Rova (današnje Malo Korzo) do Andrejščice, odnosno do današnje Žabice. Započela je i gradnja Lukobrana (Molo Longo). Koncem 18. i početkom 19. stoljeća Rijeka je znatno promijenila svoj srednjovjekovni izgled.

Najjači zabilježeni potres na kvarnerskom području zbio se 12. ožujka 1916. s epicentrom kod Novog Vinodolskog, magnitude 5,8. Taj je potres izazvao najviše štete u Grižanama, gdje je oštećeno više od stotinu kuća, a osjetio se također, prouzročivši štete, u Triblju, Senju, Brinju, Drežnici, Fužinama, Liču, Vratima, Baškoj na otoku Krku. Najjači naknadni potres zabilježen je 14. srpnja 1916., lokalne magnitude 5,4. Magnituda najjačeg potresa od 4,7, koji se u zadnje vrijeme osjetio u Rijeci, dogodio 22. travnja 2014. s epicentrom kod Pivke u Sloveniji.

Franjo Emanuel Hoško (1940. – 2019.)

Franjevac i trsatski graditelj dijaloga

Govoriti o Bogu znači govoriti o čovjeku. Ne može se govoriti o Bogu, a ne računati s time da je Bog postao čovjekom, da je Krist Bog i čovjek, govorio je fra Emanuel.

Osam predavača predstavilo je lik i djelo ovog franjevca koji je bio čovjek komunikacije i povjesničar, a o tome su govorili: franjevci Matija Koren i Danijel Patafta, novinarka Ana Mušnjak i Mirjana Grce, kao i drugi bliski Emanuelovi suradnici, Bruno Lončarić, Marijana Medanić, Veronika Butorac i Natalija Bogović.

Riječka nadbiskupija i Franjevački samostan organizirali su 23. ožujka, u Auli pape Ivana Pavla II. u Trsatskom svetištu okrugli stol "Franjo Emanuel Hoško (1940. – 2019.): franjevac i trsatski graditelj dijaloga". Na događaju ispunjenom emocijama i sjećanjima na ovog istaknutog trsatskog franjevca, pozdravnu riječ uputio je trsatski franjevac Ivan Miklenić, a događaj je moderirao crkveni povjesničar Marko Medved. Svojim dolaskom skup je podržao riječki nadbiskup Mate Uzinić.

Osam predavača predstavilo je lik i djelo ovog franjevca koji je bio čovjek komunikacije i povjesničar, a o tome su govorili: franjevci Matija Koren i Danijel Patafta, novinarka Ana Mušnjak i Mirjana Grce, kao i drugi bliski Emanuelovi suradnici, Bruno Lončarić, Marijana Medanić, Veronika Butorac i Natalija Bogović. Franjo Emanuel Hoško je od dolaska u Rijeku, u drugoj polovici šezdesetih godina, svoje veliko znanje i franjevački identitet, obilježen jednostavno-

šću i pristupačnošću, stavio u službu Crkve u Rijeci i šire, Riječke metropolije, istaknuo je Medved u uvodnom govoru. Iz toga razloga, četiri godine nakon njegove smrti, a uoči Emanuelovog rodendana (25. ožujka 1940.), okupili su se u znak sjećanja na njegov izniman znanstveni opus, valorizaciju sakralne baštine Trsata te svjedočanstva kulture dijaloga. Predavači su također govorili i o Hoškovu životu u trsatskom samostanu, doprinosu povijesti franjevaštva u Hrvatskoj te njegovom pastoralnom angažmanu.

Posebno emotivan trenutak bio je video kojega je pripremila novinarka Mušnjak s isječcima propovijedi koje je ovaj franjevac s jasnim i još uvijek aktualnim porukama izgovarao za ambonom u trsatskoj bazilici.

„Evangelje se ne naviješta samo govorom nego susretom, pristupanjem, pružanjem ruke i svjedočenjem vlastitog života. Imamo li hrabrosti prihvatiti riječ „vazam“ koja znači izlazak iz situacije i novi početak? Imamo li hrabrosti osloniti se na istinu vlasti-

toga života, a to je da smo Kristom obilježeni i da je Njegova sudbina i naša? To se ne odnosi samo na završetak života jer je Krist pobijedio smrt. On je pobijedio i grijeh, On je pobijedio i zlo. I od nas se očekuje, kao što je Petar mogao reći za sebe i ostale apostole, da budemo svjedoci da se može pobijediti zlo, da se može pobijediti grijeh! Ako se kršćani ne udruže i ne pokažu da su zajedno s Kristom pobijedili zlo i grijeh te su zajedno s Njim poslani na novi početak, onda je Krist za nas uzalud trpio, umro i uskrsnuo“, istaknuo je Hoško u jednoj od propovijedi.

U susretima i razgovorima s ljudima uvijek je bio susretljiv i otvoren svim temama. Svoje je sugovornike utvrđivao u ljudskom dostojanstvu. U jednom razgovoru objasnio je da govoriti o Bogu znači govoriti o čovjeku. Ne može se govoriti o Bogu, a ne računati s time da je Bog postao čovjekom, da je Krist Bog i čovjek. Očenaš nije samo molitva, to je prije svega garancija ljudskog dostojanstva. Pokušavao je poruke evanđelja učiniti shvatljivima i prihvatljivima kao odgovor na izrazita antropološka pitanja. Profilirao se u vrhunskog znanstvenika, ali nikada nije zaboravio biti svećenik, tj. nije zanemario pastoral. Bio je vrhunski analitičar i sintetičar. Njegova teologija nije bila 'kancelarijska', nego je postala živa dinamika stvarnosti u kojoj je živio. Bio je inicijator i organizator teoloških tribina, tzv. Trsatskih razgovora („Hoškovih tribina“) u kojima se doticao vjerskih, kulturnih i društvenih tema u koncilskom duhu dijaloga. Trsat je bio njegova inspiracija i srce pastoralnog života. Bio je „hodajuća evangelizacija“, imao je širinu, spajao je nespojivo i zato je Rijeka bila idealno mjesto za njegov pastoralni rad – samo su neki od zaključaka predavača okrugloga stola.

U završnoj raspravi uključili su se i Hoškovi prijatelji, suradnici te bivši studenti koji su prepričavali anegdote i osobna iskustva u zajedničkim susretima. Zahvale sudionicima i završni govor održao je gvardijan franjevačkog samostana Krunoslav Kocijan.

Fra Emanuel Franjo Hoško, proslavio je u lipnju 2015. zlatni jubilej svećeništva. Prisjećajući se njegova života, kojega je znatan dio "potrošio" u Rijeci i Riječkoj nadbiskupiji u ovome broju prenosimo razgovor objavljen u Zvonima br. 6. 2015.

Vjernost pozivu i pun sadržaj života uporište su svećeničkoj službi

Razgovarala: Veronika Reljac Butorac

Fra Emanuele, za početak recite što se bitno promijenilo u Crkvi i društvu od 1955. kada ste stupili u franjevačko sjemenište u Zagrebu?

Zahvaljujem na spomenu moje 50. obljetnice misništva. U socijalističkoj Jugoslaviji tekao je lagani proces decentralizacije. Počeo je 1967. kada je Tito posjetio papu Pavla VI. Jasno, presudan je događaj 1990. osamostaljenje Republike Hrvatske i mučan Domovinski rat za njezino stvarno oslobođenje. U Crkvi je veliku promjenu izazvao II. vatikanski koncil, a pratila ju je u ovom dijelu Hrvatske 1969. uspostava Riječko-senjske nadbiskupije, a kasnije njezina dioba na Riječku nadbiskupiju i Gospičko senjsku biskupiju.

U tijeku Vašega studija na Teologiji u Zagrebu zatekao Vas je početak i održavanje Drugog vatikanskog sabora. Kako je taj događaj utjecao na Vaše franjevačko i svećeničko poslanje?

Kada je sv. papa Ivan XXIII. najavio koncil bio sam student. Naš odgojitelj Zorislav Lajoš i Bonaventura Duda nisu čekali da počne i završi, već su odlučili sve kršćane u Jugoslaviji izvještavati o radu Koncila osobitim crkvenim novinama i pokrenuli su posebne novine Glas s Koncila. Podržao ih Tomislav Šagi Bunić, koncilski teolog zagrebačkog nadbiskupa Franje Šepera. Tada su one izlazile ciklostilom, a mi franjevački studenti smo ih umnažali i nosili po Zagrebu, odnosno na poštu prethodno ih upakiravši. Naravno, bili smo njihovi prvi čitači. Radili smo do 2 sata u noći, a onda sve svoje obveze tijekom dana. Bilo je lijepo i teško.

Odmah po završetku Koncila naš Franjevački red je održao tzv. generalnu skupštinu i izabrao novo vodstvo koje je koncilski disalo. Na toj skupštini okupljeni provincijali su pak izglasali nove uredbe za naš franjevački život, tzv. konstitucije. Bile su koncilске, jer su prethodne bile zastarjele i zapravo predstavljale negaciju duha sv. Franje i franjevačke povijesti. U izradi novih uredbi,

tzv. konstitucija dali su velik doprinos naši hrvatski i slovenski provincijali, jer su iznosili shvaćanja i prijedloge najznačajnijih naših franjevaca. Bio je među njima i Bonaventura Duda.

Godine 1967. došli ste prvi put u službu na Trsat. Kako je tada izgledao život trsatskog Marijinog svetišta, a kako izgleda danas, 50 godina kasnije?

Komunistička država prije 50 godina nije branila hodočašća. Glavna teškoća je otklonjena 1967. jer je dopušteno autobusnim poduzećima voziti hodočasnike. Do tada su hodočasnici dolazili ili pješice ili vlakom. Mnoge skupine su noćile na Trsatu, a uspjeli smo ih smještati i u dom sindikata na Pećinama. Prijevoz autobusima je omogućio biskupu Nežiću da 1968. predvodi 58 autobusa na Trsat i tako obnovi negdašnja istarska hodočašća na Trsat. Danas nema problema s prijevozom hodočasnika. Svake godine dolaze čak iz Međimurja i srednje Slavonije. Nama, trsatskim franjevcima je zadaća sabrati dovoljno ispovjednika subotom jer masovna hodočasnička okupljanja su uglavnom na velike marijanske blagdane i subotom. Naravno, starješina samostana je upravitelj svetišta i treba naći jednoga ili dvojicu od nas fratara koji je spreman propovijedati.

Može se reći da ste 30 godina radili i djelovali ne samo kao pastoralni radnik na Trsatu nego i kao kulturni i prosvjetni djelatnik u Rijeci. Što Vas je posebno radovalo u tom poslu?

U svom nastavničkom poslu na Bogoslovnoj školi bilo mi je stalo da mi predavanja budu jasna, da ne budu samo crkvenopovijesna kronologija, već ukazivanje na razloge i posljedice zbivanja. Moji povijesni spisi su plod mog istraživanja, a vrlo često su ih izazvali pozivi na sudjelovanje u različitim znanstvenim skupovima.

Radije ću više reći o pastoralnom djelovanju na planu nadbiskupije. Imao sam

neke zadaće i u proslavi same uspostave Riječko-senjske nadbiskupije 1969. Zatim sam bio član skupine u kojoj smo bili dr. Mile Bogović, dr. Ivan Iljić, dr. Ljubo Kučan i riječki dekan Vjekoslav Sučić. Dugo smo vijećali da dođemo do statuta svećeničkog vijeća nadbiskupije. Na čelu tog vijeća bio je poslovni odbor, a u njegovu radu je sudjelovao i sam nadbiskup i on bi odobravao ili odbacivao zaključke vijeća. Prvi predsjednik je bio Bogović, danas gospičko-senjski biskup. Mandat u vijeću je trajao tri godine.

I za kraj jedno neuobičajeno pitanje: bi li danas radije bili mladomisnik ili zlatomisnik? I što biste poručili današnjim mladomisnicima kako bi sretno prispjeli do 50 godina misništva?

Na prvi dio pitanja lako odgovaram: drago mi je da sam toliko godina svećenik. Ne molim za više, jer je teška istina koju sam izjavio jednog dragoj novinarki kad me je pitala čime se sada bavim. Odgovorio sam da se danas uglavnom sa mnom bave doktori.

Propovijedao sam na mladim misama više od dvadeset mladomisnika. Svakom sam rekao da je u radu spas, ali također uporište vjernosti pozivu i pun sadržaj života. Nama franjevcima su bitni odgoj za zajedništvo i spremnost na suradnju, a još važnije usmjerenje na apostolsko djelovanje. Valja se osloboditi mentaliteta isključivosti jer su mnogi župnici podigli kineske zidove oko svojih župa i ne dopuštaju da koji župljanin kakav važni vjerski čin obavli izvan župe. U gradu vjernici mogu i smiju birati crkvu gdje je njima najbolje. Treba poštovati želje vjernika.

Bio sam kao mlad svećenik u jednom našem gradiću, gdje mi franjevci nemamo župu. No, crkva nam je bila puna. Pitao sam se zašto? Gvardijan mi je odmah objasnio: "Čuj, župnik propovijeda pola sata, pa i više". Stoga se mladomisnici smiju pouzdati i u svoju mladost i živahnost koja im u mnogočem može olakšati rad, ali trebaju paziti da ni u čem ne prtljaju ni ne pretjeraju. Tada će narasti do dostatne mjere i njihovo zadovoljstvo i vjernost pozivu.

Trag krede

Nakon šest Uskrsa u otajstvu, ovaj želim samo zahvaliti i sjetiti se da je naš Bog, Bog živih.

Piše:
Daria
Ljevar

Nakon šest više ili manje uspješnih Uskrsa smatram da je nepotrebno tragati za odgovorima na pitanja kako, zašto, je li istina? Sve ovo može odgovoriti srce, ako ne sada, tada će sigurno.

Bez pitanja, možda i bez odgovora, ovo posvećujem jednom tragu krede od kojeg je prošlo šest godina. Prostirala se po cijeloj ploči, a ona je nosila ljubičastu suknju i bijelu bluzu. Kao da je htjela reći da ju ta rečenica zauvijek boli, ali da to sigurno nije kraj. Bio je jedan sasvim obični ponedjeljak, prvi dan u tjednu, podsjećajući na onaj iz evanđelja, posjet grobu koji je ona toliko puta učinila. S vjerom. Isus neposredno prije smrti pita Martu vjeruje li, a onda joj kaže da je On Uskrsnuće i Život. Ona je to jako dobro znala. Ona me naučila čitati s pogledom u dubinu i uvijek malo iza i ispred Isusa. Ona zna da se Isus ne šali, zato je i napisala tu rečenicu s vjerom. Nisam je razumjela tada, ili možda jesam, samo da mi ublaži bol. A ona ju je napisala dok se pripremala učiniti zadnje što može. Znala sam da ona vjeruje svemu što napiše, a danas razumijem da je time zapravo potvrdila Isusovo obećanje: "Tko vjeruje u mene, i ako umre, živjet će!" Napisala je to sigurna, a mogla je biti ljuta, zamjerati i život joj je mogao stati, ali ona je izabrala vjerovati. Objasnila mi je zašto lijes nema džepove i to sam kao razumjela, ali sada znam da je to zato što ljubav nikad ništa ne (od) uzima, iako se ne čini tako. Dokazala mi je da ljubav ne priznaje smrt i da je Smrt pobijeđena Ljubavlju. Napisala je da su ljudi gusto sađeni, ali rijetko niču. Učila me o tome kako su svi rođeni za Uskrs, ali samo će rijetki pomaknuti kamen s groba vlastita života.

Nakon šest Uskrsa u otajstvu, ovaj želim samo zahvaliti i sjetiti se da je naš Bog, Bog živih. Ovaj Uskrs posvećujem tragu krede koji je bio i ostao put do vjere u uskrsnuće tijela i život vječni.

Okovi leta

Bože, kako li je teško nositi terete nepravde,
Okove svoje rado bih skinuo,
Al doći na Kalvariju slobodnih ruku,
Putu promašenog, a života još više,
Cilj nije uza svu muku.

Al ne nađoh utjehu u cilju tom,
Bar ne odmah, jasnu, vidljivu.
Da slobodi i miru prigodu dam?
Jer prikovan bijah na teret svoj,
Al kako? Ne znam ni sam.

Tu stajem, na proplanku ljubavi.
Natrag ici, smisla nema,
Gore k Tebi privučen biti,
Bez tereta svojih;
Željtu svoju neću kriti.

Tad glas čuh:
leti sine, leti sada,
Okovi ti uzgon daju,
S tobom bit ću uvijek,
U Zemaljskom il Nebeskom Raju!

Nikica Emanuel

Po Duhu, Ti

Težiti da budeš pravednik iluzorno je kao i pravednost na zemlji.

Težiti da budeš bezgrešna učiniti će nevolju i nepravdu tvom duhu.

Ta tko je bezgrešan dolí Bog i Sin koji sapire taj grijeh?!

Teži da me ljubiš i u sebi ćeš me naći, sa sve i jednim odgovorom.

Teži da mi pripadaš i napokon ćeš si pripasti.

Teži da me ljubiš i ljubav ćeš postati.

Teži mi i postat ćeš ti kakvoj želiš težiti.

@enataddei

AKD "Jeronim" obilježio 108. godišnjicu smrti Rudolfa Eckerta

U povodu 108. godišnjice smrti Rudolfa Eckerta (27. veljače 1889. – 12. ožujka 1915.) predstavnici Akademskog katoličkog društva „Jeronim“ s predsjednicom Majom Šimičić Roksandić i trsatskim župnikom fra Zoranom Bibićem položili su na groblju Trsat u ponedjeljak 13. ožujka cvijeće i svijeću na grob ovog zaslužnog vjernika laika koji je pripadao hrvatskom katoličkom sveučilišnom pokretu.

Rodolf Eckert bio je novinar i publicist, član hrvatskog katoličkog pokreta. Godine 1912. započeo je s Petrom Roguljom i Milanom Pavelićem uređivati „Riječke novine“ čiji je prvi broj izašao 8. prosinca u izdanju kapucinske „Kuće dobre štampe“ i Tiskarskog zavoda „Mirjam“. „Riječke novine“ bile su jedna od temeljnih odrednica riječkoga i hrvatskoga duhovnoga i kulturnoga identiteta početka XX. stoljeća i predstavljaju vrhunski domet hrvatskoga novinarstva, svojevrsan i neponovljiv medijski fenomen. Eckert je bio član Hrvatskoga katoličkog seniorata i blisko surađivao s biskupom Antunom Mahnićem. Kad su u kolovozu 1914. odlukom vlasti „Riječke novine“ obustavljene zbog naglašene hrvatske orijentacije, Eckert ih sa suradnicima premješta u Zagreb gdje nastavlja redovito izlaziti pod nazivom „Novine“ i njegovim glavnim uredništvom do prerane smrti, 12. ožujka 1915. godine. Obolio je u vojsci od leukemije i preminuo u tadašnjoj gradskoj bolnici koja se nalazila u blizini riječkog kapucinskog samostana.

Najprije je pokopan na groblju Kozala odakle su njegovi posmrtni ostatci preneseni 1935. godine na trsatsko groblje, gdje mu je u nepo-

srednoj blizini kapele sv. Mihovila ark. i danas skroman i često cvijećem i svijećama ukrašen grob.

AKD Jeronim i Kristina Pintar najavili su izdavanje knjižice sa životopisom Rudolfa Eckerta. Knjižica će koristiti tekst objavljen u knjizi Petra Grgeca u kojoj autor govori o Eckertu, ali više od toga objašnjava povijesni kontekst onog vremena. Želja je članova AKD-a ponovno objaviti samo onaj dio teksta koji donosi životopis ovog zauzetog vjernika i vizionara.

Zajedništvo svih generacija na 19. Riječkom planinarskom križnom putu

(stradalnici potresa, ovisnici, samohrani roditelji, izbjeglice ...). Jednu od postaja čitale su ukrajinske izbjeglice o kojima skrbi Caritas Riječke nadbiskupije. S novim i snažnim kišnim kapima hodočasnici su se s Velog vrha spustili do posljednje postaje ispred župne crkve BDM Karmelske na Donjoj Drenovi, nakon čega je slavljena misa.

U propovijedi nadahnutoj svetkovinom Blagovijesti i održanim križnim putem u kojemu je bilo i napora, vikar za pastoral Mario Gerić je kazao da uspinjati se na brdo u smislu temeljnih duhovnih dinamika karmelske duhovnosti znači uspinjanje na vrhunce na koje nas Gospodin poziva.

Riječi zahvale svima koji su omogućili održavanje ovogodišnje manifestacije, kao i onima koji su sudjelovali, uputila je predsjednica AKD-a „Jeronim“ Maja Šimičić Roksandić. Zahvalila je za zajedništvo u vremenskim uvjetima koji nisu bili najidealniji, ali su bili milosni. Kao zanimljivost izdvojila je da najmlađa hodočasnica na ovogodišnjem križnom putu ima 2 godine, a najstariji hodočasnik 88 godina. To dokazuje da je ova javna manifestacija vjere za svakoga, rekla je Šimičić Roksandić. Liturgijsko slavlje pjesmom su animirali mladi benda Mateus iz Župe sv. Mateja ap. s Viškova, a nakon mise, zahvaljujući dobroti župljana Župe BDM Karmelske i župnika Michelea Cittadina, hodočasnici su pružena okrepca.

Molitva i pjesma bile su snažnije od kiše koja je veliki dio puta pratila dvjestotinjak hodočasnika na 19. Riječkom planinarskom križnom putu održanom u subotu 25. ožujka na svetkovinu Blagovijesti, a u organizaciji Akademskog katoličkog društva „Jeronim“ i Ureda za pastoral Riječke nadbiskupije. Nakon uvodne molitve u katedrali sv. Vida koju je predvodio vikar za pastoral Mario Gerić, hodočasnici svih generacija, pod kišobranima i u kabanicama, krenuli su koračati stazom kojom su hodale brojne generacije starih Riječana časteći spomen na čudo krvarenja Raspetoga Krista u današnjoj katedrali Svetoga Vida i u znak spomena sagradili kapelice na riječkoj Kal-

variji. Preko ove drevne riječke ulice popeli su se na Kozalu, zatim preko Sv. Katarine i Veloga vrha spustili do crkve Blažene Djevice Marije Karmelske na Donjoj Drenovi u kojoj je slavljena misa koju je predvodio vikar za pastoral u zajedništvu sa svećenicima Sanjinom Francetićem, Markom Gregićem, Danijelom Dragičevićem te Frankom Gržičićem koji je ispovijedao tijekom križnoga puta.

Tijekom križnoga puta u čitanju i nošenju križa izmjenjivali su se predstavnici molitvenih zajednica i udruga, bogoslovi, novaci i časne sestre. Tekst križnog puta pisao je član AKD-a „Jeronim“ Stjepan Milković, a misao vodilja bili su rubni članovi društva

Vjeroučitelji i svećenici zajedno u poduci vjere

Vjeroučitelji i svećenici Kastavskog dekanata 4. ožujka susreli su se s nadbiskupom Matom Uzinićem u župi Srdoči. Bio je to razgovor u sinodalnom duhu s ciljem bolje povezanosti i nadopunjavanja vjeronauka u školi s katehezom koja se provodi u župama. Stoga sudionici nisu slušali predavanja, nego su imali priliku iznijeti svoja razmišljanja, probleme i prijedloge u svom radu u školi ili župi.

„Želja mi je da pokušamo jedni s drugima razgovarati, više nego govoriti, da čujemo jedni druge i oslušujemo Duha Svetoga. Neka nam to pomogne pri sinergijskom povezivanju u našem poslanju, u korist onih kojima smo poslani“, rekao je na početku susreta u OŠ Srdoči nadbiskup Uzinić. Vjeronauk i kateheza različiti su, ali međusobno usko povezani. Trebali bi se međusobno nadograđivati, a za to je potreban iskreni razgovor, rekao je nadbiskup.

Uputio je na teme o kojima je potrebno promišljati, a to su odnos povjerenja između župnika i vjeroučitelja, usklađivanje njihova djelovanja kako bi bilo vidljivo zajedništvo te činjenica da je vjera u suvremenom svijetu sve više izbor, a sve manje tradicija.

Vjeroučitelji i svećenici podržali su ovaj način rada i priliku da međusobno razgovaraju i zajedno uče. „Ako želimo djeci dobro,

samo zajedničkim snagama to možemo postići“, zaključili su. Svaki od sudionika iznio je svoja promišljanja i probleme koje susreće.

Ravnatelj Ivan Vukić ugostio je sudionike ovog susreta u školskim prostorima te podsjetio da je i župa u više navrata školi posuđivala prostore u župnom domu za održavanje nastave. Svećenici i vjeroučitelji prije susreta u školi okupili su se u obližnjoj župnoj crkvi gdje ih je dočekao župnik i dekan Kristijan Zeba.

Novo zvono na groblju u Klani

Crkva Svetog Mihovila na klanjskom groblju dobiva novo zvono. Ta je vijest razveselila vjernike i druge žitelje župe i Općine. Inicijativa je potekla od župnika Kristijana Malnara, što je još jedna u nizu pozitivnih akcija što ih je proveo od svog dolaska u našu župu prije 2 i pol godine.

Svima nam je poznato kakve su meteorološke prilike vladale u našem kraju ove zime. Puno kiše, a vrlo malo snijega i poštene hladnoće, u dva navrata od po nekoliko dana puhala je orkanska bura, koja je prouzročila brojne štete. Između ostalog i na crkvi sv. Mihovila na groblju oštetila je zvono. Župnik je uputio apel vjernicima da svojim dragovoljnim prilozima pomognu u prikupljanju sredstava za novo zvono koje je koštalo 4.800 eura. Odaziv vjernika i župljana bio je vrlo dobar te su skoro u cijelosti prikupili sredstva skupa s nekolicinom donatora.

Josip Laginja

Vjeronaučna olimpijada u ozračju međureligijskog dijaloga

**Učenici OŠ Zameš i Prve sušačke hrvatske gimnazije pobjednici
Županijskog/Nadbiskupijskog natjecanja iz vjeronauka**

Prigodnim programom u sportskoj dvorani OŠ Srdoči 16. ožujka započelo je Županijsko/Nadbiskupijsko natjecanje učenika osnovnih i srednjih škola iz Katoličkog vjeronauka „Vjeronaučna olimpijada“ i Županijsko natjecanje učenika Islamskog vjeronauka. Ove godine uvodni program bio je sadržajno koncipiran u duhu religijskog dijaloga u suzajedništvu s predstavnicima Islamskog vjeronauka čije se natjecanje učenika na županijskoj razini također održava isti dan u istoj domaćinskoj školi. Događaju su nazočili riječki nadbiskup Mate Uzinić, generalni vikar Riječke nadbiskupije Mario Tomljanović, povjerenik za ekumenizam i međureligijski dijalog Mario Gerić, predstojnica Katehetskog ureda Ksenija Rukavina Kovačević, glavni riječki imam Hidajet ef. Hasanović sa suradnicima, pročelnica Upravnog odjela za odgoj i obrazovanje PGŽ-a Edita Stilin, ravnatelj OŠ Srdoči Ivan Vukić, župnik župe Srdoči Kristijan Zeba i vjeroučitelji učenika koji su pristupili natjecanju.

Nadbiskup Uzinić potaknuo je sve da nakon održanog natjecanja i izlaska iz škole, nastave biti prijatelji. Glavni riječki imam poručio je učenicima kako nije dovoljno vjeru naslijediti od roditelja, nego zbog vjere trebamo postajati bolji ljudi.

Pročelnica Upravnog odjela za odgoj i obrazovanje PGŽ-a istaknula je kako je ovaj događaj povijesni jer u isto vrijeme i na istome mjestu okuplja učenike katoličkog i islamskog vjeronauka. Prigodnu riječ uputio je i ravnatelj OŠ Srdoči Ivan Vukić koji je poručio da ova manifestacija šalje snažnu poruku međureligijskog dijaloga i tolerancije. Prigodan program pripremile su učnice OŠ Srdoči i učnice islamskog vjeronauka, a nakon uvodnog dijela programa, učenici su bili raspoređeni po učionicama u kojima je započeo natjecateljski dio.

U kategoriji osnovnih škola pobjedu su odnijeli učenici OŠ Zameš. Drugo mjesto pripalo je OŠ Kostrena, a treće OŠ Fran Franković – Rijeka.

U kategoriji srednjih škola najbolji rezultat ostvarili su učenici Prve sušačke hrvatske gimnazije. Drugo mjesto pripalo je učenicima Salezijanske klasične gimnazije – s pravom javnosti, a treća je Ekonomska škola Mijo Mirković. Pobjednici će nastupiti na Državnom natjecanju koje će se održati od 8. do 10. svibnja u Predgradi kod Tuhelja.

OŠ Zameš

Prva sušačka hrvatska gimnazija

Na natjecanju iz katoličkog vjeronauka sudjelovalo je 30 osnovnih škola, 12 srednjih škola četverogodišnjeg smjera i 2 srednje škole trogodišnjeg smjera. Ukupno 180 učenika i 42 vjeroučitelja mentora.